

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1881. Andra Kammaren. N:o 36.

Lördagen den 2 April.

Kl. 7 e. m.

fortsattes det på förmiddagen hållna sammanträde.

§ 1.

Föredrogs Lag-Utskottets Utlåtande N:o 34, i anledning af väckt motion om lagbestämmelser rörande egande- och nyttjanderätt till bostadslägenhet i stadsfastighet.

Ledamoten af Andra Kammaren Herr *A. Hedin* hade uti motionen N:o 52 föreslagit, att Riksdagen ville hos Kongl. Maj:t hålla, »att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida ej nu gällande lagstiftning må kunna förändras derhän, att vare sig särskilda boningslägenheter i stadsfastighet må kunna under full eganderätt förvärfvas och besittas samt hvar för sig taxeras till de af fastighet utgående utskylder, eller ock intecknad nyttjanderätt till lägenhet i stadsfastighet må kunna utsträckas till längre tid och nöjaktigare betryggas, än nu är händelsen; eller huruvida en förändring af lagstiftningen om bolag må kunna åstadkommas, som åt medlemmarne af de s. k. byggnadsföreningarne bereder en i möjligaste måtto tryggnad besittningsrätt till deras bostadslägenheter».

Rörande denna motion hade Utskottet hemställt, att densamma icke måtte föranleda till någon Riksdagens åtgärd.

Herr Gasslander anförde: Herr Talman! Mine Herrar! Den fråga, motionären här gjort till föremål för Riksdagens behandling, synes vara af mycken vikt och förtjent af stor uppmärksamhet. Den gäller, såsom Herrarne finna af handlingarne, att bereda egarne af särskilda delar i hus betryggad eganderätt, och den grundar sig på den förutsättningen, att en sådan betryggande eganderätt icke står att vinna enligt nuvarande lagstiftning. Den trygghet för eganderätten, som motionären hufvudsakligast afser att vinna, skulle bestå deri, att vederbörande skulle kunna erhålla lagfart å särskilda de-

Om lagbestäm-
melser ang.
egande och-
nyttjanderätt
till bostadslä-
genhet i stads-
fastighet.
(Forts.)

lar af fastigheten. Nu har Utskottet afstyrkt motionen och ansett den icke böra till någon åtgärd föranleda. Motionären har för sin del icke föreslagit något särskildt lagstadgande, men hemställt, att Riksdagen skulle ingå till Kongl. Maj:t med en skrivelse i ämnet, på det att frågan måtte blifva behandlad. Det är icke så mycket mot sjelfva det slut, hvartill Utskottet kommit, jag för min del har någon anmärkning att framställa, särskildt som vid denna sena timme på riksdagen väl icke torde vara att hoppas framgång åt något annat förslag, men så mycket mera mot de motiv, Lag-Utskottet för detta afstyrkande använt. För min del tror jag, att något uttalande i frågan bör i denna Kammare göras, särskildt därför att man eljest skulle kunna föreställa sig att, om Kammaren utan någon anmärkning godkänner detta Lag-Utskottets utlåtande, Kam-maren på samma gång godkänt Utskottets motivering. Jag skall därför anhålla att få i korthet framställa några anmärkningar mot Utskottets betänkande i frågan.

Mot början af Utskottets yttrande har jag naturligtvis icke något att anmärka. Utskottet säger der, att »den del af de svårigheter, med hvilka de nyuppkomna byggnads- och bostadsföreningarne hafva att kämpa, torde ligga i sjelfva naturen af en samegendom mellan flere och särskildt så många personer som dem, af hvilka föreningarne merendels bestå». Det är naturligtvis mycket sant, att åtskilliga svårigheter skola uppkomma i följd af samegendom, svårigheter, som icke förefinnas, när hvar och en har sin afstyckade tomt. Men Utskottet fortsätter vidare: »Lagen lägger icke hinder i vägen för lagfart å huru liten *bråkdel* af fastighet som helst, och aftal om nyttjanderätt till del af hus eller tomt i stad, så ock till jord, som dertill hörer, kan lagligen upprättas på ända till tio års tid samt för sådan nyttjanderätt in-teckning vinnas». När man nu sammanställer denna del af Utskottets yttrande med hvad som sedermera förekommer, finner man, att Utskottet har den meningen, att lagen skulle lägga hinder i vägen för lagfart å en viss *fysisk* del af fastigheten. Utskottet säger nemligen, att lagen icke lägger hinder i vägen för lagfart å en viss *bråkdel* af fastigheten, och deraf synes följa, att hinder finnas för lagfart å en viss *fysisk* del af en fastighet. Då Lag-Utskottet består, efter hvad bekant är, af flere lagfarne borgmästare samt af andra jurister och kunnige personer, är det naturligtvis mycket svårt att uppträda mot en sådan auktoritet med en motsatt åsigt, men för min del måste jag dock säga, att jag icke kan fatta, att det skulle i svensk lag finnas något hinder att erhålla lagfart å en verklig fysisk del af en fastighet i stad, och jag kan med så mycken större säkerhet uttala den meningen, som, efter min uppfattning, så länge det funnits städer i vårt land, också en sådan rättighet förefunnits. Jag ber att i detta hänseende få hänvisa till 9 kapitlet Byggningsbalken i den gamla stadslagen, der särskilda föreskrifter finnas för det fall, att olika personer äro egare till olika delar af ett hus, den ene t. ex. till

undre och den andre till öfre våningen, och huru, om den ene underlåter reparera, på den andres yrkande skall ske syn och besigtning af borgmästare och råd. Desse stadganden blefvo icke i 1734 års lag införda naturligtvis af den anledning, att deri omförmälda saker ansågos höra till kontraktsläran och alltså böra bero på särskild öfverenskommelse mellan samegare. Men vi hafva i vår lag fortfarande ett kapitel, nemligen 7 kapitlet Jordabalken, som handlar »om viderboende och naborätt», och afser det förhållande, att det finnes flere delegare i ett hus. Det står nemligen tydligt och klart i 1 §: »Hafver man köpt hus eller tomt i staden, då skall han den åt viderboenden och naborn hembjudas». Nu ber jag Herrarne lägga märke till, att det i 2 § heter: »Viderboende rätt hafva de, som uti ett hus och tomt i staden del ega». Således visar det sig, att då i 1 § står taladt om, att någon köper hus eller tomt i staden, dermed naturligtvis äfven menas, att någon köper en del af ett hus, ty annars kunde icke viderboende rätt ifrågakomma.

Sedermera fortsätter Utskottet: »Med utgångspunkten från dessa stadganden, och genom införande i bolagsordningarne af lämpliga föreskrifter — för hvilka hinder af gällande bolagslagstiftning icke synes möta — i syfte att medlemmarne emellan blefve afgjort, att såsom till de särskilda andelarne i det hela hörande bestämdes särskilda bostadslägenheter, skulle delegare i bostadsförening kunna någorlunda tryggas vid sin besittningsrätt af den lägenhet, han en gång bekommit, samt dermed ock byggnads- och bostadsföreningarne fullständigare uppfylla sitt samhällsnyttiga ändamål». Jag får säga, att, om lagstiftningen icke skulle kunna bereda en egare annan trygghet än en »någorlunda» trygghet, vore det ganska illa bestäldt, och jag skulle i så fall icke finna något mål vara för lagstiftningen angelägnare än att vidtaga sådan ändring, att eganderätten blir mera betryggad än »någorlunda». För öfrigt bekänner jag, att jag icke kan uppfatta meningen i detta stycke af betänkanudet, som förefaller mig vara något oklart. Skulle Utskottet med sitt yttrande der afse trygghet medlemmarne emellan, så går Utskottet i en helt annan riktning än motionären afser, ty motionären afser lagfart såsom innefattande trygghet mot tredje man och icke allenast en trygghet delegarne emellan.

Vidare säger Utskottet: »Att deremot medgifva lagfart å särskild bostadslägenhet uti hus i stad, hvarmed då ock skulle följa möjlighet af särskild inteckning i sådan lagfaren bostadslägenhet, torde icke böra ifrågasättas, då ett dylikt stadgande skulle strida mot de hufvudgrunder, på hvilka hela vårt nuvarande lagfarts- och inteckningsväsende är grundadt». Jag har ganska noggrant studerat våra senare lagar rörande lagfarts- och inteckningsväsendet, och jag får öppet inför denna Kammare bekänna, att jag icke varit i stånd att finna ett enda stadgande, som hvilat på en sådan hufvudgrund, att det icke skulle vara möjligt för en person att inteckna och lagfara en särskild del af fastighet i stad. Lagfarts- och in-

Om lagbestäm-
melser ang.
egande- och
nyttjanderätt
till bostadslä-
genhet i stads-
fastighet.

(Forts.)

Om lagbestäm- tekningslagarne tala om fast egendom eller fastighet, men någon
 melser ang. definition derå förekommer icke i dessa lagar. Deremot finnes en
 egande- och sådan definition i den gamla lagberedningens förslag till Jordabalk.
 nyttjanderätt Då det der heter, att fast egendom är hus och tomt i stad, så må-
 till bostadslä- ste naturligtvis detsamma också gälla del af hus och tomt. Det
 genhet i stads- enda stadgande, som i detta fall någorlunda angifver hufvudgrunderna
 fastighet. för den nuvarande lagstiftningen eller i hvilken rigtning den går, är
 (Forts.) Kongl. Kungörelsen den 14 Sept. 1875, huru lagfarts- och intecknings-
 böcker skola inrättas och föras. Der förekomma ganska tydliga
 föreskrifter om lagfarts- och inteckningsböcker för landet, och hvilka
 anteckningar skola göras i dessa särskilda böcker. För stad deremot
 föreskrifver författningen en gemensam fastighetsbok för lagfarts-
 och inteckningsärenden. Derefter stadgas i 16 §: »Hvad om fastig-
 hetsböcker för landet i 7, 8 och 9 §§ här ofvan finnes stadgadt
 gälle ock i tillämpliga delar om fastighetsbok för stad. Dock vare
 anteckning i lagfartsspalten om fångesmans och i inteckningsspalten
 om egares namn och åtkomst ej nödig i annan händelse än att
 lagfarts- eller inteckningsansökning afser endast en *del* af den på
 upplägget förda fastighet». Här står tydligt stadgadt, att egarens
 eller gäldenärens namn och åtkomst icke skola antecknas, utan så-
 vida fråga är endast om en *del* af fastighet, »i hvilken händelse
 anteckningen, jemväl innefattande upplysning om den fastighetsdel,
 som afses, skall göras i vederbörande spalts anmärkningsrum», så-
 som paragrafens slutord lyda. Om man nu säger, att med fastighetsdel
 här menas bråkdelen, så skulle detta gälla icke blott vid lagfart, utan
 äfven i fråga om inteckning; men så långt lärer väl Utskottet icke
 vilja gå, att man icke skulle få inteckna ett hyreskontrakt om en
 under- eller öfvervåning eller ett visst rum. Om en fast egendom
 med 100 rum uthyres till 100 särskilda personer, måste de väl hafva
 rättighet att inteckna dessa 100 hyreskontrakt, och Rätten anteck-
 nar i fastighetsboken, hvilken lägenhet är till en hvar upplåten.
 Då man eger rätt att inteckna nyttjanderättsaftal om en bestämd
 fastighetsandel, så frågar jag: hvad hinder möter att få lagfart å
 en särskild del af fastighet? Jo, säger man, lagstiftningen går icke
 i den rigtningen. Hur vet man det? Här talar ju lagstiftningen
 i den åberopade paragrafen om så väl lagfart som inteckning, och om på
 ena stället med fastighetsdel det menas fysisk del, huru kan man påstå
 att å andra stället dermed menas en räknedel?

Vidare fortsätter Utskottet, att, om man skulle medgifva lag-
 fart å särskild bostadslägenhet uti hus i stad, detta skulle »i till-
 lämpningen föranleda en mängd de mest svårlösta rättsfrågor». Det är visserligen sant, men jag frågar: hvilken lag föranleder icke
 i tillämpningen en mängd svårlösta rättsfrågor? Man behöfver blott
 gå till domstolarne eller läsa Juridiskt Arkiv, så skall man snart
 se, att det finnes svårlösta rättsfrågor. Jag för min del vågar dock
 påstå, att en lag om lagfart å en del af fastighet i stad alldeles
 icke skulle framkalla andra eller mera svårlösta frågor, än förhål-

landet skulle ställa sig, derest en sådan lag icke skulle finnas, och jag går till och med så långt, att jag anser, att den omständigheten, att man icke kan få sin eganderätt befästad med lagfart, snarare skulle framkalla en mängd svårlösta rättsfrågor. Det är naturligtvis icke min mening att säga, att icke en lagstiftning skulle behövas för att i allmänhet ordna förhållandena med afseende å samegendom; ty det är gifvet, att samegendom kan framkalla och föranleda många tvister, och att, med den utveckling vårt rättsväsende i allmänhet tagit, en lagstiftning jemväl i detta hänseende erfordras. Men det är en särskild sak. Här är endast frågan om att få lagfart å en viss bestämd del af en fastighet. Och om vederbörande, som fått på sig öfverlåten den eller den delen af en tomt, hvilken är ostyckad, och den eller den dertill hörande delen af huset, inlemnar en sådan köpehandling jemte behöriga åtkomsthandlingar till Rådstufvurätten, så är min öfvertygelse — jag tror det åtminstone — att Rådstufvurätten icke kan undgå att meddela lagfart på detta köp. För min del förstår jag icke, huru Rådstufvurätten skall kunna ingå i pröfning, huruvida upplåtelsen må vara laglig eller icke, då den är inrättad i den form lagen fordrar samt säljarens åtkomst är styrkt; och icke heller kan jag förstå, huru det skall kunna föranleda till mera förvecklingar att en person säger sig ega den eller den delen af huset, än att han säger sig ega t. ex. en tiondedel af huset. Förvecklingarne skola i båda fallen kunna blifva desamma, om någon eller några vilja krångla.

Med den åsigt jag redan i början af mitt anförande uttalade, att delegare i hus och tomt, enligt nuvarande lagstiftning har den trygghet i besittningsrätten, som lagfart är afsedd att bereda, nemligen trygghet gent emot tredje man, så att köpet icke kan rubbas af denne, och att någon direkt lagstiftning i ämnet således icke erfordras, innan sig visat att lagtillämpningen går i en annan riktning samt då vid denna tidpunkt af riksdagen ingenting kan för saken göras, är naturligt, att jag icke har något emot det slut, hvartill Utskottet kommit. Men jag skulle, om understöd lemnas åt min åsigt, vilja föreslå, att Kammaren måtte, utan godkännande af Utskottets motivering, bifalla det slut, hvartill Utskottet kommit.

Herr Ekenman: Äfven med fara att råka ut för den föregående talarens omilda omdöme, vågar jag i den förevarande frågan hysa en emot hans mening diametralt stridande åsigt.

Jag förnekar dervid alls icke det behjertansvärda i saken och de stora intressen, som dervid stå på spel, något som äfven af Lag-Utskottet erkänts, ej heller bestrider jag det förtjenstfulla sätt, hvarpå saken blifvit af motionären behandlad. Men saken är den, att det, hvarpå dessa bostadsföreningar grundat sina eganderättsförhållanden, verkligen är hvad motionären kallat en juridisk gungfly och då man nu kommer till lagstiftaren och anhåller att han ville af denna juridiska gungfly bilda fast mark, fordrar man allt för

*Om lagbestäm-
melser ang.
egande- och
nyttjanderätt
till bostadslä-
genhet i stads-
fastighet.*
(Forts.)

*Om lagbestäm-
melser ang.
egande- och
nyttjanderätt
till bostadslä-
genhet i stads-
fastighet.
(Forts.)*

mycket. Hvad är det då, som dessa bostadsföreningar vilja? Jo, de önska få en lag, som lemnar rätt till lagfart å en viss del af ett hus utan afseende på, om egaren till denna del jemväl har del i tomten. Detta är icke blott en lagförändring, som sålunda ifrågasättes, utan införande af en ny princip i lagstiftningen, i stället för hittills gällande: att statsegendom ej vore fastighet med mindre än att till densamma följde eganderätt till grunden. Man skulle kunna säga, att i sådant fall, som nu ifrågasättes, en fastighet skulle kunna komma att, så att säga, sväfva i luften.

Nu har man väl talat om, att i någon utländsk stat skulle finnas stadganden om eganderätt för den, som innehar blott en viss bestämd del af ett hus utan eganderätt till grunden, men för min enskilda del tviflar jag på, att detta kan vara möjligt. Jag tror för öfrigt, att, om jag häri tager fel, man dock drager för stora vexlar på svenska folkets benügenhet att importera utländska idéer, om man skulle ifrågasätta, att vi skulle sålunda förändra allmänna lagen.

Utskottet har emellertid anvisat en väg att någorlunda skydda bostadsföreningarnes intressen. Att detta icke låter sig fullständigt göra, därför finnes hinder i allmänna lagen, hvilken ju icke kan stiftas allenast i bostadsföreningarnes intresse.

På dessa skäl och då det väl får anses vara oskäligen fordradt, att allmän lag skall ändras efter bostadsföreningarnes reglementen till skada för andra stora och berättigade intressen, anhåller jag om bifall till Utskottets förslag.

Herr Hedin: Sedan den tidpunkt, då jag sammanfattade den motion, som nu är föremål för behandling, har den i motionen omtalade byggnadsverksamheten i hufvudstaden tagit en utsträckning, hvarom jag då icke ens kunde drömma. Jag har talat om denna verksamhet i motionen såsom ett stort intresse, hvilket man borde med lagens tillhjälp söka att skydda. Den har blifvit ännu större sedan dess, ännu mera vidsträckt; den berör nu ett ännu större antal personers väl och ve; och jag är således nu icke mindre, utan mera än då berättigad att säga, att de olägenheter, som jag tagit mig friheten att underställa Riksdagens pröfning, äro i högsta mätto behjertansvärda. Denna byggnadsverksamhet hvilat nu fortfarande oakadt Lag-Utskottets förklaranden, hvilka strida helt och hållet mot den förste ärade talarens uppfattning i frågan, uppenbarligen på hvad jag i min motion kallat ett juridiskt gungfly. Det är därför icke tänkbart, att man framgent skall kunna lemna denna sak åt sitt öde. Framställningar i samma syfte som min motion skola utan tvifvel återigen väckas, icke — vill jag hoppas — af mig, utan vågar jag hoppas att det blifver någon jurist, som åtager sig denna angelägenhet, på det Lag-Utskottet må erhålla någon hjälp och ledning af den utredning af ämnet, som en sådan motionär kan lemna.

Jag har redan i min motion bedt Lag-Utskottet om ursäkt, för det jag vågat besvära Utskottet med en framställning i denna sak. Jag är den förste att erkänna, att jag icke alls är kompetent att taga saken om hand, och förnyar således nu min ursäkt; på samma gång får jag betyga Utskottet min erkänsla därför, att, fastän det visserligen dömt mig till döden, dödsstraffet dock icke hör till de kvalificerade slagen. Utskottet har i sjelfva verket förfarit mot mig temligen mildt, men icke så emot saken, hvilken det bort behandla på annat sätt. Jag sade, att framställningar i samma syfte skola återkomma till följd af sakens stora och, efter hvad jag förmenar, växande vikt; och det hade då, tror jag, varit till gagn för saken, om Utskottet nu, i stället för att helt kort förklara, att hvad jag begärt är omöjligt, hade *visat* och *bevisat*, hvarför det är omöjligt; ty om detta hade blifvit klart lagdt i dagen, hade derigenom åtminstone någon nytta, låt vara en negativ, kunnat åstadkommas.

*Om lagbestäm-
melser ang.
egande- och
nyttjanderätt
till bostadslä-
genhet i stads-
fastighet.*

(Forts.)

Herr Åbergsson: Då jag vid de två tillfällen, denna fråga behandlats i Utskottet, varit förhindrad att inställa mig, den ena gången till följd af sjukdomsfall och andra gången till följd af sammanträde i Riksgäldskontoret, anhåller jag att nu få uttala min mening i saken.

På sätt föregående talare också erkänt, anser jag denna sak vara af synnerlig vikt icke blott med hänsyn till redan befintliga bostadsföreningar och redan befintliga hus, deri samegendom eger rum, utan äfven och särskildt med hänsyn dertill, att jag anser, att denna samegendom bör uppmuntras genom en lagstiftning, som vore af beskaffenhet — att sådana samegendom derigenom blefve på ett förståndigt sätt reglerad. I synnerhet i sådana städer som Stockholm, der tomterna äro dyra och husen följaktligen måste byggas stora och gående i höjden, är det af vikt för de mindre bemedlade, som vilja i förening förvärfva en tryggad besittning till fastighet, att en lag åstadkommes, som kunde hjälpa dem härtill. Jag är för min del icke, såsom den förste talaren, missnöjd med Utskottets motivering och nöjd med det slut, hvartill Utskottet kommit, utan tvärtom; jag anser nemligen, att Utskottets yttranden i motiveringen äro grundade på en riktig uppfattning; men jag tror, att Utskottet möjligen bort kunna gå något längre än det gjort i slutet.

Jag kan icke på något sätt instämma med den förste talaren deri, att nu gällande lag tillägger delegare i stadsfastighet rätt till fysisk del i ostyckad fastighet; ty en sådan rätt, om den än varit stadgad i gamla stadslagen, hvilken jag icke studerat särskildt med hänsyn till denna fråga, är i alla fall på samma gång som nämnda lag afskaffad; och jag tror mig kunna försäkra, att den teori, som legat till grund därför, är antiqverad. Den nuvarande lagen är följaktligen icke tillräcklig för afhjelpande af de svårigheter motionären framhållit, och saken torde således böra ordnas på

Om lagbestäm-
melser ang.
egande- och
nyttjanderätt
till bostadslä-
genhet i stads-
fastighet.
(Forts.)

annat sätt. För min del har jag föreställt mig, att det kunde ske ungefärligen sålunda, att, när ett bolag förvärfvat fast egendom och bebyggt densamma, bolaget skulle kunna dela den i lotter, det vill säga bråkdelar, icke fysiska andelar, att derefter uppgjordes en ordentlig plan och fördelning af de särskilda lägenheterna i egendomen med beskrifning på och möjligen karta öfver dem, i hvilka lägenheterna kunde numereras, så att de för all framtid vore åtskilda, samt att vidare med eganderätten till viss numrerad bråkdel af hela fastigheten vore förenad ständigt nyttjanderätt till en viss lägenhet med motsvarande nummer. Fördelningsakten skulle derefter i lagfartsprotokollet och lagfartsboken antecknas, hvarigenom arrangementet erhöle karakteren af ett sakrättsförhållande. Man skulle sålunda icke frångå den nuvarande lagens bestämmelse, att eganderätt kan hafva till föremål en viss bråkdel i fastigheten, men dermed förena ständigt nyttjanderätt till vissa rum och lägenheter, man skulle utgå från den nuvarande lagstiftningen, som tillåter lagfart på huru liten bråkdel som helst äfvensom inteckning deri samt tillika medgifver inteckning för nyttjanderätt på viss tid, och dermed kombinera ett stadgande, att nyttjanderätten, som nu existerar endast högst tio år, skulle vara ständigt. Då det vidare är klart, att sedan dessa gemensamma egare kommit till hvarandra i bolagsförhållande, åtskilliga förvecklingar dem emellan kunna uppstå, erfordras jemväl, att bolagsförhållandet dem emellan på något sätt ordnas; att man till exempel förordnade om sättet för styresmannens eller husvärdens väljande och hans funktioner m. m. och möjligen bestämde, om och i hvad mån de olika delegarne skulle vara skyldige att underkasta sig inskränkningar i sin egande- och nyttjanderätt till förmån för det hela. Ungefär i den riktningen tror jag att saken skulle kunna ordnas. Man skulle härigenom åstadkomma större trygghet än den *någorlunda* stora trygghet, hvarom Utskottet talar och som kan vinnas genom ett bolagskontrakt; man skulle i stället för ett kontraktsförhållande, gällande allenast mellan kontrahenterna, erhålla en ständigt nyttjanderätt, som skulle hafva sakrätts natur och i fastighetsboken antecknas; man skulle både kunna få lagfart på en sådan bråkdel och låta inteckna den.

Jag vet nu icke hvilket kan vara bättre, antingen att låta saken för denna gång bero vid hvad Utskottet föreslagit eller att ingå till Kongl. Maj:t med en anhållan om utarbetande af något lagförslag i den riktning, jag nu åsyftat. Jag skall emellertid, eftersom jag formulerat ett skrifvelseförslag, framställa det till Kammarens bepröfvande och äfven anhålla om Herr Talmannens proposition på bifall dertill. Vinner det något understöd, vore det mig kärt. Jag tror nemligen frågan vara af den vikt, att den är värd att blifva föremål för Kongl. Maj:ts pröfning. Jag tager mig därför friheten föreslå det Kammaren ville besluta, att i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t ville låta utarbета förslag

till lag om samegendom i stadsfastighet, i ändamål att dels tillförsäkra hvar och en af delegarne i sådan fastighet ständigt nyttjanderätt till viss lägenhet inom fastigheten, dels ordna bolagsförhållandet mellan delegarne.

*Om lagbestäm-
melser ang.
egande- och
nyttjanderätt
till bostadslä-
genhet i stads-
fastighet.*

(Forts.)

Herr Hedin: Jag tillåter mig anhålla, att Kammaren behagade bifalla det af den siste ärade talaren framställda skrifvelseförslag. Det gäller en fråga af så stort intresse för arbetaren, åtminstone i hufvudstaden — snart sannolikt också i andra städer och kanhända äfven på landsbygden, å orter, der på ett trångt område en stor befolkning är sammanträngd — att något deri bör göras. Jag vågar säga: ett intresse så stort, att det för arbetaren och öfver hufvud allt småfolk i städerna icke är mindre än frågan om den politiska rösträttens utsträckning, för hvilken ju Kammaren visat sin sympati. Jag vågar ännu en gång vädja till Kammaren, att den måtte bifalla Herr Åbergssons förslag, på det att man måtte få en grundlig utredning af saken. Denna utredning må sedan leda till det resultat, den kan.

Herr Magnus Jonsson: Då jag icke deltagit i ärendets behandling i Utskottet, vill jag nu med några ord gifva tillkänna min ståndpunkt i frågan.

I likhet med Herr Åbergsson tror jag att något borde göras i saken. Jag vill erinra derom, att, som bekant, jorden på landet är fördelad i mantal, eller dermed jemförliga benämningar, och att dessa mantal kunna säljas till huru liten del som helst, samt att man på denna, vore den ock en bråkdel, kan få lagfart; och då förhållandet är sådant på landet, tycker jag, att man i stad borde få åtnjuta samma rätt och således äfven der få lagfart å en del af en fastighet. Om t. ex. en person, som eger en stadsfastighet, har elfva barn, och i huset finnas 22 rum, måste, om egaren dör och efter honom förrättas arfskifte, hvarvid hvarje barn skulle erhålla en elftedel i huset eller två rum, desse arftagare enligt lag lagfara med sina arfsandelar, innan de få säljas. Det är således klart, att de kunna få lagfart derå; men då de kunna få lagfart, tror jag också, att de böra få låta inteckna dem. Lika med en föregående talare vill jag dock icke påstå, att man kan få lagfart på en viss del af huset eller vissa rum deri, men väl på en viss mindre del deri; åtminstone tycker jag, att lagen borde tolkas så, att man kunde få lagfart på t. ex. en tiondedel, en tolfdedel, en tjugonedel i huset o. s. v. Och då så är, anser jag, lika med Herr Åbergsson, att Utskottet bort göra något försök att ordna saken och tillstyrka en skrifvelse till Kongl. Maj:t, hvarigenom kunde beredts tillfälle för samegare i hus att kunna tillförsäkra sig rätt att bibehålla vissa rum eller viss andel i huset.

På grund af hvad jag nu sagt, är gifvet, att jag till alla delar instämmer i Herr Åbergssons förslag.

Om lagbestäm-
melser ang.
egande- och
nyttjanderätt
till bostadslä-
genhet i stads-
fastighet.

(Forts.)

Herr O. B. Olsson instämde med Herr Magnus Jonsson.

Herr Gustaf Ericsson: Jag skall endast bedja att få yrka bifall till Herr Åbergssons förslag.

Herr Berg: Jag hade icke ämnat uppträda i denna fråga, emedan jag till följd af opasslighet icke varit i tillfälle deråt att egna den uppmärksamhet, som varit erforderlig, för att kunna bilda ett säkert omdöme i densamma. Men då här framställts åtskilliga satsar, som jag icke tycker mig kunna acceptera, har jag icke kunnat underlåta att yttra några ord.

Här har blifvit sagdt, att det enligt gällande lag icke skulle finnas något hinder för att erhålla lagfart å en viss bestämd lägenhet inom en fastighet, och att derföre några särskilda lagbestäm- melser i den af motionären angifna riktning icke skulle vara behöf- liga. För min del tror jag icke, att en sådan åsigt öfverensstäm- mer med gällande lag, utan att lagfart endast kan meddelas å *fast egendom*, hvartill ej kunna hänföras byggnader, då med dem ej åtföljer rätt till grunden, hvarpå de äro uppförda. Intet hinder finnes väl för att erhålla lagfart å en viss bråkdel af en fastighet, så- som t. ex. å en åttendedel, en tjugonedel o. s. v., men att få lag- fart å en viss bestämd del af ett hus, såsom t. ex. en våning eller ett tak, är icke tillåtet, utan måste lagfarten afse en viss *andel* af det *hela*.

Jag tror för den skull att det mål, som med motionen åsyftas, icke kan vinnas utan en förändring i nu gällande lagstiftning, och frågan blir då, om det kan vara skäl att antaga en sådan. Härom är jag för min del mycket tveksam, helst den ifrågasatta förändrin- gen skulle komma att gå i fullkomligt motsatt riktning mot de grundsatser, som hittills varit följda. Dessa hafva nemligen gått ut på att, i fråga om stadsfastigheter, så mycket som möjligt konsolidera eganderätten. Sälunda har man gifvit delegare i hus rättig- het att, då annans andel försålts, lösa till sig densamma. Likaså har man sökt befria stadsegendomar från servituter, och på samma grund har man ansett, att nyttjanderättsaftal om hus i stad icke borde få gälla för längre än en kortare tid, på det att icke svårig- heter skulle uppstå för framtida egare att i följd af inskränkingar i dispositionsrätten kunna på det mest förmånliga sätt tillgodogöra sig sin egendom.

Nu har man föreslagit antagandet af en lag, hvarigenom, med bibehållande af nu gällande bestämmelser, såsom vilkor för vinnande af lagfart skulle erfordras eganderätt till viss andel i *hela* fastig- heten, men de särskilda delegarne i fastigheten tillerkändes stän- dig nyttjanderätt till vissa bestämda lägenheter i huset. En sådan lös- ning af frågan synes mig dock föga tilltalande. Den sjelfständighet i eganderätten, som man hittills åsyftat, skulle derigenom väsentligen förfelas. Väl skulle en hvar af de särskilda egare kunna försälja

eller inteckna sin andel i fastigheten, äfvensom ega rättighet att bebo den lägenhet, hvartill han erhållit ständig nyttjanderätt, men i alla öfriga frågor, som anginge den samfälda egendomen, måste han komma i ett bolagsförhållande till de öfrige delegarne. Om han t. ex. vore egare till en tjugonndel af fastigheten, och det blefve fråga om reparation, gatuunderhåll eller ombyggande af den trappa, som ledde upp till den af honom bebodda lägenheten, så skulle han i alla dessa frågor icke hafva någon sjelfständig beslutanderätt, utan vara beroende af de öfrige nitton delegarne. Då han således i de flesta afseenden endast vore att betrakta såsom delegare i ett bolag, så tyckes det mig vara naturligare, att bolaget blefve ansedt som fastighetens egare, och att i bolagskontraktet bestämmelser meddelades rörande de särskilda delegarnes dispositionsrätt till lägenheterna inom fastigheten. Genom att sålunda låta bolaget betraktas såsom egare, vunne man den fördelen att icke behöfva i lagstiftningen införa en ny, för densamma främmande grundsats.

Men, som sagdt, har jag allt för litet tänkt mig in i ämnet, för att nu kunna uttala ett bestämdt omdöme, och jag vågar därför icke heller framställa något yrkande.

Herr Thomasson: Jag skall be att få till alla delar instämma med den siste talaren, men tillika göra ett yrkande, nemligen om bifall till Utskottets förslag.

Jag kan för min del icke, utan en närmare undersökning, ingå på, att Kammaren skulle aflåta en underdånig skrifvelse, grundad på den i korthet antydda plan, som den ärade ledamoten af Lag-Utskottet här framställt, men som han icke satt Utskottet i tillfälle att pröfva. Ty det är i allmänhet mindre välbetänkt, att Riksdagen aflåter skrifvelser till Kongl. Maj:t, utan att kunna bestämdt angifva de grunder, hvarpå den vill att Kongl. Maj:t skall bygga de förslag, som Riksdagen begär. Jag har förut i dag haft tillfälle att uttala denna åsigt, och samma åsigt har Utskottet hyst, då det framlagt detta betänkande. Vidhåller man denna uppfattning konsekvent, skall man för framtiden slippa ifrån det förr mycket vanliga, nu mera sällan förekommande, i alla händelser föga uppbyggliga skådespelet att, sedan Riksdagen hos Kongl. Maj:t begärt ett lagförslag och Kongl. Maj:t afgifvit sådant, Riksdagen förkastat detsamma med förklarande, att förslaget icke innehölle, hvad Riksdagen begärt, utan något annat.

Nu är klart, att lagstiftningen för bostadsföreningarne skulle byggas på andra grunder än dem, som gälla för lagfart i allmänhet. Jag vill icke tala om den uppfattning, som gaf sig luft hos representanten från Karlskrona. Jag förstår icke, att en jurist kan hysa en sådan åsigt, och jag vågar påstå, att ingen annan jurist i Svea land hyser en dylik. Jag betyger emellertid motionären min erkänsla för det han, ädelt och talangfullt som alltid, gjort sig till målsman för detta samhällsvigtiga intresse; och jag beklagar, att

Om lagbestämmelser ang. egande- och nyttjanderätt till bostadslägenhet i stadsfastighet.
(Forts.)

*Om lagbestäm-
melser ang-
egande och
nyttjanderätt
till bostadslä-
genhet i stads-
fastighet.
(Forts.)*

Utskottet icke förmått framlägga något förslag, som kunnat befordra detsamma. För min del tror jag, att den nuvarande lagstiftningen är för ändamålet tillräcklig, då, såsom Utskottet sökt visa, man redan nu kan få lagfart på huru liten bråkdel som helst af fastighet i stad, och det icke kan vara svårt att genom ett bolagskontrakt tillförsäkra sig ständigt besittningsrätt till hvilken andel i fastigheten som helst. För sådant ändamål behöfs icke någon ny lagstiftning i ämnet. Möjligen kan den ifrågavarande institutionen växa i betydighet, så att en särskild lagstiftning för den framdeles behöfves; men för närvarande vågar jag icke af den orsak, jag förut nämnt, eller att jag icke vet, hvad man af regeringen skulle begära, ingå på afåtandet af en underdånig skrifvelse i ämnet. Den ärade utskottsledamoten antydde visserligen något om hvad Riksdagen uti ifrågavarande fall önskade, men detta syntes mig icke vara annat än hvad utan lagstiftningens inskridande genom ett bolagskontrakt kunde åstadkommas.

Jag yrkar för närvarande bifall till Utskottets hemställan.

Herr Gasslander: Då det förslag, som jag förra gången jag hade ordet framstälde, icke vunnit något understöd, skall jag återkalla det och nöja mig med att hafva min mening antecknad i protokollet. Jag skall således icke besvara Herr Talmannen med att framställa någon särskild proposition i det syfte, jag förra gången nämnde.

Beträffande den siste talarens påstående, att jag skulle stå alldeles ensam ibland alla jurister i Svea land om den åsigt, jag uttalade, så är visserligen möjligt, att han tror att så är förhållandet; men jag kan försäkra honom, att han icke har rätt deri. Jag har nemligen samtalat i ämnet med en af hufvudstadens mest anlitade sakkörare, och denne delade min uppfattning. Jag har icke samtalat med honom i den rigtningen, att jag är berättigad att nämna hans namn eller begagna honom som auktoritet; jag har endast resonnerat med honom i denna sak, hvarvid han gillade den uppfattningen, att man kan och bör erhålla lagfart på en bestämd del af ett hus med tomt. Vidare tager jag mig friheten nämna, att jag, under den tid jag tjenstgjorde som ledamot i hofrätt, deltagit i afgörande af en lösningstvist, i hvilken en viderboende yrkade att få lösa en del af en fastighet, hvilken del icke var någon bråkdel, utan en fysisk del i huset, icke begränsades af en bestämd linie rakt uppifrån och nedåt i huset, utan gick i bugt. Jag kan för min del icke finna, att några stora svårigheter behöfva vara förenade med en lagstiftning i ämnet. De öka sig naturligtvis i samma mån som samegendomen ökas. Men redan nu hafva vi i Stockholm exempel på, att två hus, som ligga bredvid hvarandra, hafva gemensam mur o. s. v.

En ärad talare sade, att för eganderätt till fast egendom i stad fordrades eganderätt till grunden. Så är icke förhållan-

det, ty vi veta, att det finnes städer, der icke en enda husegare har eganderätt till grunden, utan erlägger s. k. tomtören. § Så länge han erlägger denna afgift, kan han icke drifvas från tomten, och han kan äfven få en sådan på ofri grund belägen fastighet lagligen in-tecknad. För öfrigt har bland jurister förevarit en lång debatt derom, huruvida icke ett hus utan rätt till grunden måste anses såsom fastighet; och medgifvas måste, att det i sjelfva verket är egendomligt att betrakta ett hus såsom löseegendom. Något stad-gande derom är dock icke infördt i vår lagstiftning, och jag drifver således icke den satsen, att eganderätt till hus icke behöfver vara förenad med egande- eller besittningsrätt till tomten. Men i fråga om det bestämda stadgande, jag återopade, nemligen 16 § i Kongl. kungörelsen den 14 September 1875, der det heter, bland annat: »Dock vare anteckning i lagfartsspalten om fångesmans och i in-teckningsspalten om egares namn och åtkomst ej nödig i annan hän-delse, än att lagfarts- eller in-teckningsansökning afses endast en del af den på upplägget förda fastighet», vidhåller jag fortfarande, att, om på ena stället i fråga om lagfart menas bråkdelen, det dock icke i fråga om in-teckning menas fysisk del; ty gifvet är, att, om jag ingått ett nyttjanderättsaftal om en del i ett hus och inlemnar handlingen till rätten, jag erhåller in-teckning för denna nyttjande-rätt, och att den eger bestånd för de bestämda rummen eller vå-ningen, så länge nyttjanderättsaftalet enligt lag gäller. Och det torde icke vara svårare för domaren att meddela den säkerhet, som afses med lagfart, än den som vinnes genom in-teckning, eftersom ändamålet med båda dessa saker är temligen lika, nemligen att be-trygga egande- eller nyttjanderätten mot tredje man.

Såsom jag förut nämmt, skall jag dock icke fortfara med mitt yrkande, utan nöja mig med att hafva min särskilda mening an-tecknad i protokollet.

Herr Åbergsson: Utskottets ärade vice ordförande har an-märkt, att jag icke satt Utskottet i tillfälle att taga det af mig nu framställda förslaget under ompröfning. Jag skall bedja att få rätta detta yttrande derhän, att det varit omständigheterna, som icke satt mig i tillfälle att inom Utskottet yttra mig i frågan, och att, sedan betänkandet blifvit justerat, dervid jag icke heller var närvarande och i tillfälle att afgifva någon reservation, jag icke kunnat vidare inför Utskottet upptaga saken.

Utskottets ärade vice ordförande syntes grunda sitt resonne-ment hufvudsakligen på den omständigheten, att man genom mitt förslag icke skulle vinna något annat än det, som kunde vinnas genom ett kontrakt emellan delegarne i fastigheten. Jag tror för min del, att detta resonnement grundar sig på en missuppfattning af hvad jag förra gången yttrade. Den ständiga nyttjanderätt, jag talade om, skulle nemligen enligt min mening antecknas i lagfarts-protokollet och fastighetsboken; det skulle således vara en särskild

*Om lagbestäm-
melser ang-
egande- och
nyttjanderätt
till bostadslä-
genhet i stads-
fastighet.
(Forts.)*

Om lagbestäm-
melse ang-
egande- och
nyttjanderätt
till bostadslä-
genhet i stads-
fastighet.
(Forts.)

actus, hvarigenom den skulle blifva legal och erhålla natur af sakrätt, och denna *actus* skulle följaktligen hafva den verkan, att hvarje person, som köpte en viss bråkdel i fastigheten och derigenom förvärfvade den med denna del förenade nyttjanderätt till vissa lägenheter, skulle härtill hafva sakrätt, gällande mot tredje man och för all framtid. Det vore uppenbarligen något annat än ett aftal emellan delegarne i fastigheten, som gäller endast för kontrahenterna, och för hvilket på sin höjd kan vinnas inteckningsrätt för tio år.

Jag skall bedja att få nämna några ord äfven med anledning af hvad en ärad kollega på stockholmsbänken yttrat. Han hyste betänkligheter mot denna sak derföre, att den gick i motsatt riktning mot den förut varande lagstiftningen, hvilken sökte att konsolidera all fast egendom. Det är sant. Men tiderna förändras. Nya förhållanden uppstå, och lagen bör enligt min uppfattning följa med tiden. Då nya förhållanden påkalla nya lagar, måste gamla principer frångås. Man har med tillämpning af denna grundsats för länge sedan upphäft bördsrätten, och man gillar numera icke i allmänhet rätten att stifta fideikommiss m. m. Det finnes åtskilliga idéer från förflutna tider, som man måste öfvergifva, och om förhållandena nu äro sådana, att man måste åstadkomma en lag, hvarigenom redan befintlig och i vidare uträkning förväntad samegendom i stadsfastighet legaliseras och ordnas, tror jag att man får vara betänkt på att stifta en sådan lag utan hinder deraf, att man dervid kommer att handla i strid med äldre, af forna tiders förhållanden beroende åsigtter.

Den ärade talaren anmärkte vidare, att genom en sådan lösning af frågan stora svårigheter skulle uppkomma. Så skulle t. ex. vid uppkommande fråga om reparation å fastigheten tvister mellan delegarne kunna uppstå. Det medgifver jag. Men dessa svårigheter förefinnas redan, så snart samegendom uppkommit, de ligga i sjelfva egendomsgemenskapen, men att de icke skulle ökas derigenom, att samegendomsförhållandena blefve genom lag reglerade, synes mig tydligt, då det tvärtom vore genom lagen, som svårigheterna skulle förekommas.

Jag vill icke längre upptaga Kammarrens tid och inskränker mig derför till att yrka bifall till det af mig framställda skrifvelseförslaget.

Herr Thomasson: Jag har begärt ordet endast för att fästa uppmärksamheten på, att, sedan den ärade representanten för Karlskrona första gången han hade ordet yttrade, det nuvarande lag icke lade hinder i vägen för erhållande af lagfart å hvilken *fysisk* del som helst af en fastighet, t. ex. två rum och kök i andra våningen, utan rätt till grunden, han sedermera ändrat detta yttrande derhän, att det icke funnes hinder för lagfart å hvilken del af huset och *tomten* som helst. Han tillade vidare, att det funnes städer på ofri grund. Det är dock fast grund, hvarpå de hvila; men jag

hemställer, om man som fastighet kan anse t. ex. två rum och kök i andra våningen och lagfara med en sådan lägenhet.

Jag fortsätter mitt yrkande om bifall till Utskottets hemställen.

Herr Berg: Jag erkänner fullkomligt, att man bör frågå gamla grundsatsen, så snart nya förhållanden inträdt, som påkalla det, men jag hyser tvekan att göra det förr, än jag blifvit öfvertygad, att den gamla grundsatsen är förkastlig, och att den nya är bättre. För min del tror jag hittills gällande bestämmelser, genom hvilka man sökt förekomma nyttjanderättsaftals bestånd under längre tid och befria egaren från en mängd betungande servituter vid fastigheten, hafva varit ändamålsenliga, och att ett frångående af denna grundsats icke skulle lända till synnerligt gagn. Vi kunna ju tänka oss det förhållandet, att ett hus, hvori finnas tjugu delegare, hvilka, hvar för sig, ega nyttjanderätt till vissa lägenheter, ligger i en sådan trakt, att det vore särdeles fördelaktigt att huset påbyggdes, eller att det skulle stiga betydligt i värde genom en eller annan genomgripande förändring. Kan det då vara nyttigt, att sådant icke får företagas, med mindre alla tjugu delegarne äro derom ense? Och om påbyggnad beslutas, huru skall den fördelas mellan de tjugu lägenhetsinnehafvarne? Det skulle väl ej vara meningen, att en sådan påbyggnad skulle vara gemensam. Det är just för att förebygga dylika invecklade förhållanden, hvilka af samegendom och inskränkingar i eganderätten vållas, som man i den nuvarande lagen sökt konsolidera eganderätten och befria den från tryckande band. För min del hyser jag dessutom en viss tvekan, huruvida det är rätta sättet att främja de nu uppkomna bostadsföreningarne att gifva hvar och en särskild delegare ständigt nyttjanderätt till vissa lägenheter. Jag befarar nemligen, att sådant kunde hafva ett menligt inflytande på egendomsförhållandena och fastighetskrediten. Jag kan åtminstone ej föreställa mig, att någon gerna skulle vilja acceptera en in-teckning i hus, der lägenheterna äro delade och der han således, om försäljning på auktion skall ega rum, kan få sälja t. ex. allenast ett rum och kök. Jag tror därför, att, då man nu vill lagstifta för ett undantagsförhållande, man noga bör undersöka, om detta möjligen ej skulle kunna ordnas, utan att derföre hittills antagna och godkända grundsatsen uppoftas. Jag vill väl ej bestrida, att icke med afseende å dessa förhållanden en ändring i gällande lagstiftning tilläfventyrs kan vara af nöden; men jag är tveksam om den lämpligen bör gå i den riktning, som nu blifvit ifrågasatt, och då jag i allmänhet icke vill deltaga i eu underdånig hemställen om en lagförändring, förrän jag gjort mig förvissad, att, i händelse Kongl. Maj:t i öfverensstämmelse dermed framställer ett förslag, jag skulle vara beredd att acceptera detsamma. Jag vågar således icke instänna i det förslag till underdånig skrivelse, som här blifvit under diskussionen framställt.

*Om lagbestäm-
melser ang.
egande- och
nyttjanderätt
till bostadslä-
genhet i stads-
fastighet.*

(Forts.)

*Om lagbestäm-
melse ang-
egande- och
nyttjanderätt
till bostadslä-
genhet i stads-
fastighet.
(Forts.)*

Härmed var öfverläggningen slutad. Efter upptagande af de meningar, som förekommit, gaf Herr Talmannen, enligt dem, propositioner såväl på bifall till Utskottets hemställan som ock på yrkandet att, med afslag å nämnda hemställan, det förslag, Herr Åbergsson under öfverläggningen framställt, måtte varde antaget; och fann Herr Talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes. I anledning häraf skedde uppsättning, justering och anslag af följande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Lag-Utskottet hemställt i Utlåtandet N:o 34,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, bifallit det af Herr Åbergsson under öfverläggningen i ämnet framställda yrkande.

Voteringen, i vanlig ordning företagen, visade 88 ja mot 75 nej, hvadan Utskottets hemställan bifallits.

§ 2.

Föredrogos och biföllos, hvart efter annat, Lag-Utskottets nedannämnda Utlåtanden:

N:o 35, i anledning af väckt motion om tillägg till 55 § Ut-sökningslagen;

N:o 36, i anledning af väckt motion om ändring i 59 § Ut-sökningslagen samt upphäfvande af 60 § i samma lag; och

N:o 37, i anledning af väckt motion om tillägg till 99 § Ut-sökningslagen.

§ 3.

Om ändring i § 41 Konkurslagen. Till afgörande förekom Lag-Utskottets Utlåtande N:o 38, i anledning af väckt motion om ändring i 41 § Konkurslagen.

Uti sin inom Andra Kammaren afgifna motion N:o 42 hade Herr A. W. Westerdal föreslagit, »att Riksdagen ville för sin del besluta följande förändrade lydelse af 41 § i gällande Konkurslag:

Då gode män utses, förordne ock Rätten eller domaren en ärlig och förständig man, inom eller utom Rätten, att i konkurs-saken

vara Rättens ombudsman, *dertill dock ej får utses Rättens ordförande eller valet i öfrigt inverka på Rättens domförhet. Ombudsmannen åligge* etc. (lika med paragrafens nuvarande lydelse). *Om ändring i § 41 Konkurslagen.* (Forts.)

Utskottet hade hemställt, att ifrågavarande motion icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Enligt anteckning å utlåtandet voro reservationer mot denna hemställan inom Utskottet anmälda dels af Herrar *Johannes Jonsson, Westerdal* och *Gustaf Carlsson*, dels ock af Herr *Sundell*, med hvilken Herrar *Magnus Jonsson* och *Smedberg* instämt; varande i sistnämnde reservation det förslag framställt, att Riksdagen för sin del ville besluta följande förändrade lydelse af 41 § Konkurslagen:

»Då gode män utses, förordne ock Rätten eller domaren en ärlig och förständig man, inom eller utom Rätten, att i konkurs-saken vara Rättens ombudsman. Härtill må dock ej utses Rättens ordförande. Ombudsmannen åligge att öfver gode människens och sysslomännens förvaltning» etc. (lika som förut).

Efter uppläsning af Utskottets hemställan anförde motionären

Herr Westerdal: Herr Talman! Då jag nu begärt ordet, har det icke skett för att hålla något liktal öfver min af Lag-Utskottet afstyrkta motion, utan för att påkalla Kammarrens understöd för att hålla vid lif en fråga, som förut flere gånger varit föremål för Riksdagens behandling. Men innan jag går att yttra mig öfver den motivering, Lag-Utskottet nu begagnat, anhåller jag att i Herrarnes minne få återkalla, hvad som förut i denna fråga förekommit.

Redan vid 1865 och 1866 års riksdag väcktes en motion, beslätad med det af mig nu framställda förslag, deröfver dåvarande Lag-Utskott yttrade sig på följande sätt: »att någon olägenhet af att inom Rätten utses Rättens ombudsman svårligen uppstår, såvida Rådhusrätten äfven utan denne ledamots biträde är domför och sålunda kan pröfva till äfventyrs uppkommande tvister emellan ombudsmannen och borgenärerne. Skulle åter detta icke vara förhållandet, lär man väl af domstolens omtänka kunna påräkna, att i sådan händelse Rätten, med begagnande af sin i 41 § uttryckta rättighet dertill, väljer ombudsman utom Rätten.» Hvad Lag-Utskottet och mången annan ansett icke gerna skulle kunna inträffa, har emellertid inträffat, på sätt jag i min vid sistlidne riksdag väckt motion omförmält. Öfver denna motion afgaf Lag-Utskottet en så lydande motivering: »Att ordföranden i den rätt, der ett konkursmål är anhängigt, låter utse sig till Rättens ombudsman i konkursen, måste af flerfaldiga skäl anses olämpligt, och det olämpliga i ett sådant arrangement träder än mera bjert fram, om ordföranden, såsom uti det af motionären åberopade fall varit händelsen, är den ende lag-

Om ändring i farne person inom Rätten. Ombudsmannen intager nemligen en subordinerande ställning till domaren eller Rätten. Han utses af dessa myndigheter och kan, när så skäligen prövas, af dem entledigas. § 41 Konkurslagen. Vid hvarje års början, medan konkursen pågår, skall han till rätten afgifva fullständig redogörelse för förvaltningens gång, hvarefter på Rätten ankommer att afgöra, huruvida ombudsmannen må vid befattningen bibehållas. Han utgör vidare den förmedlande länken mellan domaren eller domstolen å ena, och dem, som hafva att ombesörja sjelfva förvaltningen och utredningen af boet, å andra sidan, dervid hans åtgärder kunna af dessa, när de anse sig dertill hafva skäl, hos Rätten öfverklagas. Honom åligger slutligen att anmäla och till Rättens pröfning öfverlemnade de flerahanda tvistefrågor, som i konkursen bruka uppstå. Det ligger uppenbarligen i sjelfva naturen af en sådan tjenstebefattning, att dess innehafvare, såsom stående under domarens eller Rättens närmaste tillsyn och kontroll och af dem så väsentligen beroende, ej bör tillika kunna intaga plats vid dombordet, derifrån han principenligt måste anses böra vara stängd.»

Vid behandlingen af denna fråga inom Riksdagen erkändes, hvilket ock framgår af den då förda diskussionen, det principiellt rigtige deri, att till Rättens ombudsman icke bör utses Rättens ordförande. Men frågan föll i Första Kammaren, därför att man der ansåg, att Utskottet hade öfverskridit sin befogenhet, då Utskottet tillstyrkt mer än jag i min motion begärt, och detta utöfvade naturligtvis ett visst tryck på Andra Kammaren, eftersom frågans öde vid den riksdagen redan genom Medkammarens beslut var afgjort, hvarför äfven Andra Kammaren lät frågan för den gången falla. När jag nu vid denna riksdag väckte ny motion i ämnet, tog jag vid uppställningen deraf gifvetvis hänsyn till hvad som vid förra riksdagen förekommit, hvarför jag således trodde mig ega de bästa förhoppningar om framgång, och detta så mycket mer som i Lag-Utskottet tjenstgjorde icke mindre än fem borgmästare, på hvilkas understöd jag naturligtvis räknade. Men resultatet kunna Herrarne finna i nu föreliggande betänkande. Utskottet anser fortfarande det visserligen vara högst olämpligt, att i konkurs Rättens ordförande utses till Rättens ombudsman, »men» — säger Utskottet — »de fall torde vara ytterst sällsynta, i hvilka en underrätt så missuppfattat den ställning, Rätten och dess ordförande böra intaga till en rättssökande allmänhet.» Jag undrar just hur många gånger Rätten skall missuppfatta sin ställning för att Utskottet skall tycka det vara tillräckligt. Inom Utskottet har det likvisst blifvit upplyst, att tre sådana fall förekommit, och detta synes mig åtminstone vara anledning nog att företaga ifrågasatt lagändring, helst då man erkänner det olämpliga i nu befintliga lagstadgande. Vidare säger Utskottet: »då icke är visadt, att uti ett dylikt Rättens beslut rättelse förgäfvades blifvit sökt i vederbörlig ordning, finner Utskottet icke tillräckliga skäl vara anförda för en lagändring i motionens syfte i denna del.» Hvad

kan Utskottet mena dermed? När lagen tillåter, att Rätten inom sig, utan någon inskränkning, får utse Rättens ombudsman i konkurs, skall man då väl med fog kunna eller vilja besvära domstolarne med klagomål, när man har tydlig lag emot sig? Jag hemställer till Kammaren, huru förhållandena skulle komma att gestalta sig, om Riksdagen delade denna Utskottets uppfattning. Man skulle då anse det vara alldeles i sin ordning, att till Rättens ombudsman utsåges Rättens ordförande; men hvar och en, som känner förhållandena, vet, hvilket trassel, hvilka kostnader, besvär och rättegångar derigenom skulle uppstå.

Om ändring i § 41 Konkurslagen.
(Forts.)

Hvad senare delen af min motion beträffar, eller att valet af ombudsman icke får utöfva inflytande på Rättens domförhet, så vill jag icke strängt hålla på detta tillägg, då jag anser, att det hufvudsakligaste målet vinnes, om Rättens ombudsman icke får utses till ombudsman. Lag-Utskottet säger visserligen, att det icke skulle vara förenadt med någon svårighet att förse Rätten med tillfällig bisittare, om jäf för någon dess ledamot skulle uppstå, men erkänner likväl, att detta kunde förorsaka någon kostnad, utan att angifva hvem som borde vidkännas densamma. På grund af det anförda kan jag icke annat än yrka afslag å Utskottets hemställan, och då jag hört, att Första Kammaren bifallit Herr Sundells reservation, och man således genom att antaga denna har utsigt att få frågan afgjord vid innevarande riksdag, så får jag, Herr Talman, anhålla om proposition på bifall till det af Herr Sundell framställda förslag, så lydande: »Då gode män utses, förordne ock Rätten eller domaren en ärlig och förständig man inom eller utom Rätten, att i konkurs-saken vara Rättens ombudsman. Härtill må dock ej utses Rättens ordförande. Ombudsmannen åligge att öfver gode människens och sysslomännens förvaltning» etc. (lika som förut).

Häruti förenade sig Herr *Lasse Jönsson*.

Herr Berg: Då nu motionären inskränkt sitt yrkande till en begäran om bifall till den af Herr Sundell afgifna reservation, vill jag instämma med honom. Då Utskottet sjelf förklarar, att det är högst olämpligt, att i en konkurs Rättens ordförande blifver utsedd till Rättens ombudsman, samt Utskottet icke velat bestrida, att, det oaktadt, sådant skett, kan jag nemligen för min del icke se någon anledning, hvarför man icke kan meddela ett bestämt förbud deremot. Utskottet säger visserligen, att det icke blifvit visadt, att ett dylikt Rättens beslut blifvit förgäfves öfverklagadt. Jag vågar emellertid icke säga, huru det skulle gå, om ett sådant Rättens beslut komme till högre rätt. Lagen innehåller, att Rätten skall förordna en ärlig och förständig man »inom eller utom Rätten.» Och om, vid sådant förhållande, i händelse Rätten väljer sin ordförande, en högre Rätt skulle anse sig på grund af nu gällande lag kunna ogilla ett sådant val, lemna jag derhän. Men det må nu

Om ändring i § 41 Konkurslagen. (Forts.)
 i härmed vara huru som helst, så kan det väl icke skada, att man gifver ett bestämdt stadgande, så att parterna icke behöfva klaga för att vinna det mål, som alla erkänna vara det rätta, nemligen att icke Rättens ordförande tillika är ombudsman. Jag yrkar således bifall till Herr Sundells reservation.

Herr Thomasson: Herr Talman! Om den ärade motionären funnit sig i Utskottet besviken på det understöd, han der tänkt erhålla af »fem borgmästare», skall han nu få det lilla, jag kan lemna honom. Jag instämmer nemligen i hans yrkande om bifall till Herr Sundells reservation. Redan vid förra riksdagen, då motionären väckte förslag i samma syfte som nu, uttalade Utskottet ett starkt ogillande af ett sådant oskick, som att Rättens ordförande läte välja sig till Rättens ombudsman i konkurser; men Utskottet trodde, att detta skulle korrigera sig sjelf, utan att lagstiftningen behöfde träda emellan. Då denna uppfattning godkändes af Riksdagen, saknade Utskottet nu anledning att föreslå bifall till motionärens förslag. Men då det har kommit till min kännedom, att äfven sedan den tiden åtskilliga missbruk i enahanda rigtning egt rum, kan det icke vara ur vägen, att man genom ett tydligt lagstadgande — hvilket visserligen egentligen icke behöfves, ty det framgår af konkurslagens anda — förhindrar Rättens ordförande att mottaga en sådan befattning, och jag instämmer därför i yrkandet om bifall till Herr Sundells reservation, hvilken redan blifvit af Första Kammaren antagen.

Herr Smedberg: Då ingen talare uppträdt till försvar för Utskottets förslag, skall jag icke yttra mig vidlyftigt, utan endast anhålla om bifall till Herr Sundells reservation, i hvilken jag instämmer.

Herr Granlund: Äfven jag skall bedja att få instämma i den af Herr Sundell afgifna reservation. Jag kan icke förstå, hvarför Lag-Utskottet, som i fjor gick ännu längre än att endast förorda bifall till motionärens framställning, dock i år icke funnit anledning att föreslå någon åtgärd i detta afseende. Utskottet erkänner att det är olämpligt att ordföranden i Rätten utses till dess ombudsman, men säger att dylika fall äro ytterst sällsynta. Jag vill då upplysa, att jag känner till tvenne sådana fall, som verkligen inträffat. Utskottet säger vidare, att man skulle kunna få rättelse härutinnan, om besvär i vederbörlig ordning anfördes. Jag har mig också bekant att besvär i sådant syfte ingifvits till Hofrätten, men Hofrätten har afslagit dem. Jag har ock kännedom om att i en konkurs de obetydliga tillgångarne minskades genom omkostnader för tillkallande af särskild konkursdomare, emedan Rättens ordförande såsom dess ombudsman i konkursen var jäfvig att handlägga konkurs-saken.

Då det således är i hög grad behöfligt att få en sådan ändring

i konkurslagen, som här ifrågasatts, till stånd, så vill jag för min del yrka bifall till Herr Sundells reservation.

Om ändring i § 41 Konkurslagen.
(Forts.)

Herr Lundgren: Allt sedan den nya konkurslagen utfärdades, hafva ändringsförslag ständigt framkommit beträffande stadgandena angående ombudsmannainstitutionen. Följaktligen tror jag, att de anspråk på ändring i detta hänseende, som nu af motionären framstälts, kunna anses vara fullt befogade.

Jag vill nu icke uppehålla Kammarens tid, utan inskränker mig till att yrka bifall till Herr Sundells reservation.

Herr Johannes Jonson: Såsom af Utskottets betänkande framgår, har äfven jag reserverat mig mot det slut, hvartill Utskottet i denna punkt kommit. Och då nu åtskilliga talare här uppträdt och yrkat bifall till Herr Sundells, Utskottets betänkande vidfogade reservation, så skall äfven jag instämma i detta yrkande.

Öfverläggningen förklarades slutad. Med afslag å Utskottets hemställan, antog Kammaren det förslag till lydelse af ifrågavarande lagstadgande, som af Herr Sundell framstälts uti hans här ofvan omförmälda, vid Utlåtandet fogade reservation.

§ 4.

Föredrogos och biföllos, hvart för sig, Lag-Utskottets Utlåtanden:

N:o 39, i anledning af väckt motion om förändrade bestämmelser rörande bevakning af varufordran i konkurs; och

N:o 40, i anledning af väckt motion rörande ändring i lagens stadgande om kronans rätt till danaarf.

§ 5.

Föredrogs Lag-Utskottets Utlåtande N:o 41 i anledning af väckt motion om upphäfvande för vissa orter af Förordningen den 29 Juni 1866, angående dispositionsrätten öfver skogen å sådana skattehemman, som uppkomma af nybyggen, hvilka hädanefter från kronan upplåtas m. m.

Om upphäfvande för vissa orter af K. förordn. den 29/6 1866, ang. dispositionsrätt till skogen å vissa skattehemman.

Utskottet hade i detta Utlåtande afstyrkt bifall till två lika lydande, inom hvardera Kammaren afgifna motioner, den ena af Herrare *C. O. Bergman* och *Wilhelm Roos* (motionen N:o 37 inom Första Kammaren) samt den andra af Herr *H. A. Widmark* m. fl. (motionen N:o 154 inom Andra Kammaren), uti hvilka motioner var föreslaget, »att Riksdagen ville för sin del besluta och hos Kongl. Maj:ts i underdånighet anhålla att Kongl. Maj:ts nådiga förordning af den 29 Juni 1866 rörande dispositionsrätt till skogen å vissa skattehemman må, öfverallt der afvittringarne äro afslutade, upphöra att vara gällande.»

Om upphäfvande för vissa orter af K. förordn. den 2°/s 1866, ang. dispositionsrätt till skogen å vissa skattehemman.

(Forts.)

Ordet begärdes af motionären

Herr Widmark, hvilken inom Utskottet reserverat sig mot det förevarande Utlåtandet, och som nu anförde: Ehuru jag måhända icke har utsigt att vinna gehör för det yrkande, som jag kommer att framställa beträffande de i denna fråga väckta motioner, vill jag dock här yttra några ord, dels därför att frågan antagligen är alldeles främmande för flertalet af Kammarens ledamöter, och dels emedan jag önskar få till protokollet antecknad min åsigt om skogsväsendet i Norrland och dess sammanhang med den nu föreliggande frågan.

I början af 1820-talet utfärdades nya stadgar för afvittringsväsendet i Norrland. Afvittringen har enligt dem till ändamål icke endast att skilja kronans mark från enskildes, utan äfven att, der tillgång till odlingslägenheter funnes, utbryta mark till nya hemmans anläggningar och upplåta densamma åt hugade odlare.

Under afvittringens första skede förekom skogsafverkning i Norrland icke annorstädes än vid kusten och å de skogar, som lågo i de stora flodernas omedelbara närhet. Skogarne hade ock vid denna tid icke något nämnvärdt värde, och vid afvittringen afsåg man förnämligast att erhålla formenliga skiften samt sökte se till att ängsmark och betesmark funnes. Under afvittringens fortgång började emellertid skogsafverkningen tränga allt längre in i landet, och en afart af nybyggesväsendet började ock derigenom vinna insteg, den nemligen att man ansökte om nybyggen, icke så mycket för att odla eller bryta bygd, utan egentligen för att komma åt skog. Jag får dock säga, att de flesta sådana ansökningar icke föranledt till någon åtgärd, af den orsak, att invid de ställen, der dylika nybyggen ansöktes, icke funnits så mycket odlingsbar mark, att hemman der kunnat utläggas.

Emellertid hade skogsafverkningen gått framåt, och man började öfverallt inom fäderneslandet tala om den hejdlösa skogssköfving, som förssiggick i Norrland. Man förutsade, att Norrlands skogar snart nog skulle varda nedhuggna, och man ansåg, att, så vidt icke en dam sattes för denna sköfving, skulle inom en kort tid Norrland vara utan skog, varda kalt och förvandlas till en ödemark. På grund af dessa rop och för att förekomma det så väl i klimatiskt som ekonomiskt hänseende nödvändiga att bevara Norrlands skogar för ödeläggelse gjordes framställningar från flera håll, så ock från Riksdagen, om ett bättre ordnande af skogsväsendet. Tillfälligt förbud mot nybyggens anläggande utfärdades ock, och Kongl. Maj:t tog detta viktiga ärende om hand.

För vinnande af detta mål, en förbättrad skogsvård, inrättades därför år 1859 Skogsstyrelsen samt bildades en jägeristat. För att bibehålla så mycket mark som möjligt under kronan, utfärdades några år derefter en författning, som föreskref att alla öfverloppsmarker, som uppkommit vid afvittringsförrättningarne, skulle

undersökas, för att få utredt, huruvida de vore lämpliga att såsom kronoparker användas, det vill säga om de hade ett sådant läge och en sådan storlek m. m., att de lämpade sig för att omhändertagas af staten, eller om de hade det ringa omfång och låge såom gifna af enskildes mark, att detta icke lämpligen kunde ske, i hvilket fall de skulle antingen försäljas till enskilda eller tilläggas redan befintliga hemman emot säkerhet eller slutligen, derest odlingslägenheter å dem funnes, upplåtas till anläggning af nya hemman. Dessutom föranstaltades en undersökning om vattendragen i afseende på deras flottbarhet samt i sammanhang dermed en undersökning af skogarnes nuvarande beskaffenhet omkring desamma. Dessa senare undersökningar omfattade hela Norrbottens och större delen af Vesterbottens län och afsågo utredning af huru mycken skog kunde utföras till hvarje vattendrag. Genom så väl förr omnämnda undersökning, i och för bestämmande af sättet för öfverloppsmarkernas disposition, som genom de sistnämnda kom man till den öfvertygelsen, att det icke vore så illa bestämdt med skogarne i Norrland, som man förut uppgifvit. Det utröntes nemligen, att stora landsträckor ännu alls icke vore rörda af yxan samt att tillgången på skog i Norrland var betydligt stor. Genom af Kongl. Maj:t fattade beslut hafva af öfverloppsmarkerna till kronoparker afsatts stora områden af dem, och upptaga de för närvarande i Norrland och Stora Kopparbergs län icke mindre än 22 millioner qvadratref, hvarjemte ytterligare omkring 16 millioner qvadratref återstå att på samma sätt disponera. Den långt största arealen af dessa kronoparker ligger inom Norrbottens län. Samtidigt med denna författning om bildande af kronoparker utkom äfven den förordning, om hvars upphäfvande för vissa delar af Norrland jag och flere med mig nu motionerat. Denna författning skulle gälla icke blott Kopparbergs län, utan äfven de norra länen. Den innehåller, att de hemman, som icke fullgjort föreskrifven odlings- och byggnadsskyldighet, äfvensom de nyhemman, som efter förordningens utfärdande kunde komma att ytterligare anläggas, skulle vara underkastade en inskränkt dispositionsrätt till skogen. I det södra Norrland var afvittringen fullbordad långt förr än 1866 års författning utkom. Nybyggen hade derföre dels hunnit ingå i skatt, dels voro de fullt odlade och bebyggda. Författningen har sålunda aldrig fått någon tillämpning på Stora Kopparbergs och Gefleborgs län. I Vesternorrlands och Jemtlands län förekomma blott ett fåtal sådana hemman, derå författningen eger tillämplighet, i Vesterbotten 22 och i Norrbotten något öfver 100. I och genom Kongl. Maj:ts beslut om öfverloppsmarkernas disposition är möjlighet att vidare anlägga nybyggen å alla de trakter, som varit föremål för sådant nådigt beslut, helt och hållet afskuren. Hvad som afsatts till kronoparker, skall så förblifva i everldliga tider; det är således ett konstant förhållande der inträdt som icke kan ändras och icke kommer att ändras. De hemman inom dessa trakter, som äro underkastade bestämmelserna i 1866 års förordning, om hvars upphäfvande

*Om upphäf-
vande för vissa
orter af K.
förordn. den
23/4 1866, ang.
dispositions-
rätt till
skogen å vissa
skattehemman.*

(Forts.)

Om upphäfvande för vissa orter af K. förordn. den 29/a 1866, ang. dispositionsrätt till skogen å vissa skattehemman.

för dem är motioneradt, — de flesta hafva icke högre skatt än $\frac{1}{8}$ mantal — utgöra såsom förut är nämnt ett fåtal, på sin höjd 200 stycken i hela Norrland. Egarne af dessa hemman stå i ett undantagsförhållande till alla andra hemmansegare, enär de sakna full dispositionsrätt till skogen och rätt att odla mark, der skog växer, så vida de icke efter en mängd föregående undersökningar kunna dertill förskaffa sig tillstånd. Den skog de vilja afyttra skall först utstämplas af skogstjenstemännen, och om de vilja odla, skall undersökning dessförinna verkställas. Den ene grannen har sålunda full dispositionsrätt till all sin skog, men den andre skall betala afgift till vederbörande jägeritjensteman för att få träden utstämplade och kunna afsätta något från den skog, som blifvit honom tilldelad. Den sistnämnde har sig således pålagd större börda än den förstnämnde. Han skattar lika med grannen till stat och kommun, men får ytterligare bära den tunga, som är föranledd af nyssnämnda föreskrifter om utsyning och stämpling genom vederbörande skogstjensteman. Om dessa hemmansegare egenligen besuto någon stor skogsareal, skulle jag ingenting säga om dessa föreskrifter, men denna är försvinnande liten mot den, som besittes af öfrige hemmansegare, och dem, kronan disponerar. Om det derjemte vore anledning tro, att, i händelse statsmakterna lossade de band, hvilka sålunda fjettra denna fåtaliga klass af hemmansegare, skogsförödelse skulle komma att uppstå, skulle jag för visso vara den förste att bibehålla dem vid deras inskränkta dispositionsrätt till skogen, men så är icke förhållandet, ty med ett enda undantag ligga samtliga ifrågavarande hemman nära lappmarksgränsen, och det torde vara aldeles omöjligt att derifrån afsätta annat än fullmoget virke. Transportkostnaderna, utgifterna till flottning och så vidare äro för stora, för att det skulle bära sig att på spekulation köpa annat än fullmogen skog från så aflägsna trakter.

(Forts.)

Hvad under att under nu omordade förhållanden den, som tittat in hos dessa små hemmansbrukare och på nära håll sett, huru de hafva det, huru de, som äro underkastade 1866 års förordnings bestämmelse, hafva ett rätt betydligt plus i utgifter mot öfrige hemmansegare, gerna vill göra det litet bättre för dem och se dem befriade från större bördor än andre samt önskar bereda dem tillfälle att utan kostnader och omgångar sköta sin egendom, så i afseende på dess uppodling som i afseende på dess skog. Hvad under då, säger jag, att jag och flere andra representanter för Norrland höjt våra röster för att borttaga den hämsko, som trycker dem. Jag medgifver att 1866 års förordning var välment, men jag tager för gifvet, att man, då sagda förordning utfärdades, trodde, att de flesta nyhemman skulle komma under de i densamma meddelade föreskrifter. Men som jag här ofvan visat, är det endast en försvinnande litenhet af dylika hemman, som komma under 1866 års förordning; och då ingen fara för skogens bestånd kan uppstå genom förordningens upphäfvande i de trakter motionen afser, så hoppas jag, att

Kammaren skall behjerta dessa få människors belägenhet och, med afslag å Utskottets hemställan, bifalla min och öfrige ledamöters af denna Kammare motion, hvilken är lika lydande med en annan af två ledamöter i Första Kammaren i ämnet väckt.

Jag yrkar, Herr Talman, afslag å Lag-Utskottets nu föreliggande betänkande och bifall till motionen.

Herr Anders Persson: Herr Talman! Mine Herrar! Jag tror för min del, att Lag-Utskottet gifvit ganska goda skäl för det slut, hvartill Lag-Utskottet kommit. Det starkaste bland de skäl, motionären för bifall till motionen framhållit, skulle vara den undantagsställning, hvaruti ett fåtal hemmansegare inom Norrland genom ifrågakarande lag blifvit stälda. Men det är väl att märka, att det är genom deras egen uraktlåtenhet, de kommit i denna undantagsställning. De hafva icke fullgjort den byggnadsskyldighet, som ålegat dem. Det torde vara bekant, att åtskilliga försök hafva gjorts med hänsyn till denna nybyggnadsrätt, för att åtkomma skogarne, och icke för det ändamål, hvarför nybyggen tillkommit, nemligen uppodling af mark. Det är sant, att den utstämplingsskyldighet, som dessa hemmansegare äro underkastade, kan vara betungande för dem; men denna skyldighet är dock icke svårare än en afgift af 10 öre för hvarje träd som utstämplas, och det kan icke just sägas vara någon synnerligen stor kostnad.

Jag skulle understödja motionärens förslag, om han åtminstone inskränkt sitt yrkande till att medgifva, att Skogsstyrelsen skulle få utöfva en kontroll öfver nybyggena, så att de icke blefve alldeles skoglösa, men han har icke ens velat gå in på en sådan åtgärd, och då man icke kan släppa det så löst, att dessa hemmansegare, hvilka icke fullgjort sin nybyggnadsskyldighet, skulle få uteslutande rätt att, sedan afvittring försiggått, disponera öfver skogen, kan jag icke gå in på förslaget. I det skick, hvori frågan nu föreligger, tror jag, att Lag-Utskottet framlagt mycket goda skäl för det slut, hvartill Lag-Utskottet kommit, och jag yrkar för min del bifall till Lag-Utskottets förslag.

Herr Bäckström: Utom det att jag instämmer med den förste talaren, så vill jag tillkännagifva, att, då jag nu för tredje gången varit med om att draga denna fråga under Riksdagens pröfning, så har det varit i den fulla öfvertygelse, att den ifrågakarande lagen är lika onödig som tryckande för de personer, som deras drabbats.

I motiven till Utskottets betänkande står, att Norrlands skogar skulle stå i fara att jemnas med jorden. Om det nu är så, att vid den tid lagen utfärdades skäl till dess utfärdande förefunnos, så är dock nu icke så förhållandet. Säsom den föregående talaren upplyst, finnas nemligen i Kopparbergs län och Norrland 22 millioner kvadratref till kronoparker afsatt skogsmark och dessutom 16 millioner kvadratref öfverloppsmarker; och de hemmansegare, om

Om upphäfvande för vissa orter af K. förordn. den 20/8 1866, ang. dispositionsrätt till skogen å vissa skattehemman.

(Forts.)

Om upphäfvande för vissa orter af K. förordn. den 29/6 1866, ang. dispositionsrätt till skogen å vissa skattehemman.

(Forts.)

hvilka nu är fråga, äro ju en så försvinnande ringa del, att om de andra, som hafva full dispositionsrätt, skulle förstört sina skogar, så är det säkert, att Norrland skulle varit lika blottadt på skog, äfven om denna förordning icke funnits.

Redan år 1647 utfärdades den första skogsordning i Sverige; redan då klagade man öfver, att i vissa orter skogarne så behandlades, att fara för skogsbrist uppkomme. Många förordningar hafva sedermera tillkommit, men ingen enda bland dem har, så vidt jag vet, sökt försvåra för skattehemmansegare att rödja och odla den mark, som varit tjenlig till odling. Det var först, då man skref 1866, som man fann önskvärdheten af att man i dessa nordliga bygder icke skall få rödja till åker och äng med mindre än en undersökning föregick, som bestämde sättet och vilkoren derför. Den fattige hemmansegaren, på hvilken dessa omgångar och kostnader hvila tungt, har nu svårt att fullgöra sina skyldigheter, och jag kan icke förstå, huru man kunnat tänka sig, att, då alla svenska jordbrukare, som bryta bygd, åtminstone de, som fått sin jord med skattemannarätt, hafva rätt att odla till åker och äng, man då borde pålägga dessa en särskild tribut, för att de skulle kunna odla till åker och äng. Man säger visserligen, att det får odlas på de ställen, der skog tages till husbehof, men Herrarne känna kanske icke, att i dessa norrländska bygder tager man till husbehofsbränsle vindfällan och dylikt, och som husbehof skulle då endast få tagas hvad som behöfves till byggnader; men i dessa bygder kan icke särdeles mycket byggas; och skulle odlingen inskränkas till hvad som fås genom byggandet, så skulle odlingen blifva ganska liten. Man har sagt, att denna förordning skulle befordra uppodlingen, men besynnerligt nog har man sagt, att man för ingen del vill hafva förordningen tillämpad på andra delar af riket; vore så verkligen förhållandet, så skulle väl alla andra svenska landtbrukare vilja hafva densamma. Jag tror emellertid, att denna förordning är en hämsko för odling och säger, hvad jag förut sagt, att hade alla svenska jordbrukare varit lagda under denna förordnings tvångströja, så funnes mycket litet jordbruk i Sverige.

Jag hemställer om afslag å Utskottets betänkade och bifall till motionen.

Herr Cederberg: Hvad som uppkallade mig var den ärade utskottsledamotens yttrande, att Utskottet gifvit goda skäl för sitt afstyrkande. Dessa skäl synas mig långt ifrån goda. Det enda, som skulle kunna kallas godt härvid, vore måhända den historik öfver tillkomsten af 1866 års förordning, som i betänkandet lemnas, men ur denna historik har dock uteslutits kanske det viktigaste af allt, nemligen att vid den tid, hvarom här är fråga, jägeristaten hade hvad jag skulle vilja kalla sin smekmånad; man väntade sig då af dennas verksamhet allt.

Mot motionärens anförda skäl, att den så kallade Norrbottenslagen

tillräckligt skyddar mot ungskogens utödnig, anför Utskottet, att sagde lag »hindrar endast export af icke fullmogen skog, men uti ingen mätto försäljning inom orten af hvilka skogseffekter som helst». Detta har nog sin rättighet, men, såsom den förste ärade talaren redan upplyst, ligga de allra flesta (omkring 100) af de hemman, hvilka stå under de i 1866 års förordning meddelade föreskrifter, i Norrbottens län, och af dessa alla vid lappmarksgränsen med undantag endast af ett hemman vid kusten. Om detta enda hemman skulle man möjligen med något skäl kunna säga, att dess innehafvare möjligen skulle komma att sälja undermåligt virke till sina grannar och göra sig oberoende af Norrbottenslagens hinder mot skogsförödelse, men detta kunna deremot icke de uteder lappmarksgränsen belägna hemmanen. Ty i så aflägsna trakter har man ej tillfälle att sälja annat än god och fullmogen skog till grannarne. Dessa köpa nemligen ingen skog för eget behof, utan för afsalu, och det skulle löna sig bra litet att sända undermåligt virke den långa vägen från lappmarksgränsen till hafvet.

Ett annat af de skäl, Utskottet anført, förefaller mig mycket besynnerligt just i en tid, då frågorna om grundskatternas afskrifning och indelningsverkets upphäfvande stå på dagordningen. Utskottet säger nemligen, att ifrågavarande hemmansegare antingen hafva sig sjelfva att skylla för den inskränkning i dispositionsrätten öfver skogen på deras hemman, som genom 1866 års förordning är stadgad, emedan de försummat att fullgöra den föreskrifna odlings- och byggnadsskyldigheten, eller ock »hafva de erhållit skatterätten till hemmanen efter antagandet af 1866 års förordning, och då finnes uti de skattebref, som för hemmanen utfärdats, tydligen utsatt, att egarne endast hafva inskränkt dispositionsrätt öfver skogen» etc. Ja, det nog sant. Men ungefär alldeles samma skäl skulle man också kunna använda, när det blir fråga om grundskatternas afskrifning. Ett sådant skäl kan således ej anses vara godt af dem, som önska grundskatternas afskrifning, således åtminstone icke af pluraliteten i denna Kammare och ej af mig heller, och dock är det dessa skäl, som Utskottet anført för afslag å motionen, och hvilka man kallar goda. Jag är af en alldeles motsatt åsigt, och jag ber att få instämma med dem, som yrkat bifall till motionen.

Herrar *Hellgrén*, *Mörtsell* och *Burman* förenade sig med Herr *Cederberg*.

Herr *Nils Petersson*: Det är icke första gången nu som man hör klagomål öfver den ifrågavarande författningen. Jag för min del får verkligen säga, att man icke bör göra annat än bifalla hvad Utskottet här föreslagit. För några år sedan, då jag var ledamot af Lag-Utskottet och då der förekom till behandling en motion i enahanda syfte som den förevarande, lemnades inom Utskottet så-

Om upphäfvande för vissa orter af K. förordn. den 29/6 1866, ang. dispositionsrätt till skogen å vissa skattehemman.

(Forts.)

Om upphäfvande för vissa orter af K. förordn. den 29/6 1866, ang. dispositionsrätt till skogen å vissa skattehemman.

(Forts.)

dana upplysningar i frågan, att jag icke anser det hvarken vara rättvist eller billigt att vidtaga någon ändring i öfverklagade hänseende, förr än man åtminstone fått en ny skogslagstiftning i ämnet. Det upplystes nemligen, att nybyggesanläggningar missbrukades till den grad, att all skog afverkades, och att man försökte tillförsäkra sig så många nybyggen som möjligt för att kunna erhålla så mycket mera skog. Sedan man sålunda sköflat skogen i en trakt, gjorde man ansökning om erhållande af nytt nybygge på annat ställe. Då denna författning, som man nu öfverklagar, just afser att uppställa hinder mot dylik skogssköfving, är den ganska välbetänkt och, efter min tanke, äfven fortfarande behöflig.

Hvad sammanhang frågan om grundskatternas och indelningsverkets upphäfvande kan hafva med nu omhandlade ärende, det är mig omöjligt att fatta.

Beträffande hvad här yttrats derom, att merännumda författning skulle utgöra en hämsko på jordbrukets fria utveckling, så medgifver jag, att densamma är en hämsko, men icke i den ofvan angifna riktningen, utan en hämsko på skogssköfvingen; och det är derför som jag vill att den skall kvarstå.

Jag yrkar bifall till Lag-Utskottets hemställan.

Herr Widmark: Jag har blott några ord att yttra. Den siste talaren har sagt, att han inom Lag-Utskottet, då frågan första gången der behandlades, fått sådana upplysningar rörande densamma, att han funnit det vara en nödvändighet att författningen kvarstode. Det förekomme, sade han, en sådan mängd ansökningar om nybyggens upptagande endast för att komma åt skog, att man måste söka hindra detta missbruk; och ett sådant hinder låge just i den berörda författningen. Talaren måste icke hafva gifvit akt på mitt första yttrande, deri jag tydligen sade, att motionen icke afsåg någon förändring på sådana ställen, der afvittringsarbetet ännu icke var afslutadt, utan endast der detta arbete var verkställdt, och dispositionsrätten öfver de efter afvittringen uppkomna öfverloppsmarkerna blifvit af Kongl. Maj:t pröfvad och afgjord. Det är inom dylika socknar, som de hemman ligga, hvilka jag afser. och i dessa trakter kunna några nybyggen icke vidare komma i fråga att anläggas. Man bör taga reda på de författningar, som gälla, innan man yttrar sig. Då undvikas sådana misstag, som talaren i sitt anförande begick.

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen gaf propositioner, i öfverensstämmelse med de gjorda yrkandena, så väl på bifall till Utskottets hemställan som ock på afslag derå och bifall i stället till den motion, Herr Widmark m. fl. uti ifrågavarande ämne afgifvit; och förklarade Herr Talmannen sig anse röstöfvervigt förefinnas för den förra meningen. Votering blef begärd samt företogs,

enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd, så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner hvad Lag-Utskottet hemställt i Utlåtandet N:o 41,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, bifallit Herr Widmarks med fleres i ämnet väckta motion.

Röstsedlarne sammanräknades och visade 98 ja mot 43 nej; varande alltså Utskottets hemställan bifallen.

§ 6.

Föredrogs Lag-Utskottets Utlåtande N:o 42, i anledning af väckt motion om underdånig skrivelse angående framläggande för adelsmöte af förslag till upphäfvande af vissa bestämmelser i de adliga privilegierna. *Om upphäfvande af vissa bestämmelser i de adliga privilegierna.*

Ledamoten af Andra Kammaren Herr *A. P. Lind* hade uti motionen N:o 30 gjort den hemställan, »att en skrivelse till Kongl. Maj:t aflåtes med framställning, att Kongl. Maj:t täcktes, så fort ske kan, till adelsmöte framlägga förslag om upphäfvande af de adliga privilegierna af den 16 Oktober 1723, i hvad de samma röra befrielse för säterierna i Skåne, Halland, Blekinge och Bohus län från deltagande i nybyggnad och underhåll af kyrka med hvad dertill hörer; samt i öfrigt, hvad hela riket beträffar, att befrielse äfven må upphöra att tillämpas för säterierna, hvad beträffar deltagande i allmänna byggnaders uppförande och underhåll af hvad namn de hafva eller kunna få; äfvensom att i lika måtto säterierna icke genom mer berörda privilegier må fritagas från deltagande i väg- och brobyggnader.»

Rörande denna motion hade Utskottet tillstyrkt, att densamma icke måtte föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Herr Lind yttrade: För att åtminstone i någon mån redogöra för anledningen till min nu för andra gången framlagda motion ber jag att för en stund få taga Kammarens uppmärksamhet i anspråk.

Vi känna alla, hurusom vid 1876 års riksdag det lyckades att få igenom ett förslag, som uppfylde en länge närd och riksdag efter

Om upphäfvande af vissa bestämmelser i Kongl. förordningen om de adliga privilegierna.

(Forts.)

riksdag uttryckt önskan om förändrade grunder för uppförande och reparation af kyrkobyggnad n. m.; äfvensom att samma år en Kongl. förordning utkom, af innehåll, att i kostnaden för uppförande och underhåll af kyrkobyggnad alla, som i socken bo, skola deltaga efter samma grund, som för kommunalutskyldernas utgående är stadgadt. Vid ärendets behandling hos Lag-Utskottet framlade bemälda Utskott först ett förslag af innehåll att all fastighet skulle deltaga i kyrkobyggnad efter samma grund som för kommunalutskylder är stadgadt, likväl med undantag af frälse säterier i Skåne, Halland, Blekinge och Bohus län. Detta undantag frambölls på grund af de adliga privilegierna. Detta förslag blef då af begge Kamrarne återremitteradt under förklarande, att de icke gillade Lag-Utskottets tolkning i afseende på de adliga privilegiernas fortfarande gällande kraft; och i det nya förslag, hvarmed Lag-Utskottet derefter inkom till Riksdagen, nämndes intet vidare, än att i kostnaderna för byggnad och underhåll af kyrka med hvad dertill hörer skola alla, som i socken bo, deltaga efter de för kommunalutskylders utgående gällande grunder. Detta senare Lag-Utskottets betänkande blef af båda Kamrarne godkändt, hvarefter Kongl. Maj:t den 4 November samma år 1876 utfärdade författning i enlighet med det af Lag-Utskottet framlagda förslag. Jag har endast velat nämna detta för att dermed söka visa, att Lag-Utskottet icke haft giltiga skäl att afstyrka min nu omhandlade motion.

Emellertid hade man hoppats, att denna den 4 November 1876 på Riksdagens initiativ utkomna författning, som icke gör det ringaste undantag för någon sorts fastighet, skulle åtminstone utjemna de missförhållanden, som hittills existerat mellan fastighetsegare på landet. Beklagligt nog måste man dock anse sig hafva blifvit besviken i denna glada förhoppning; såsom bevis hvarpå jag ber att bland annat få anföra följande:

Inom den valkrets jag representerar uppstod för några år sedan fråga om att reparera en kyrka. Inom församlingen funnos äfven frälse säterier, och på kyrkostämman beslöts, att dessa, i likhet med öfriga hemman inom socken, skulle med en viss afgift för fyrktal deltaga i kostnaden för sagda reparationsarbete. Vederbörande säteriegare klagade öfver detta beslut, som ock ogillades af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande. Denna myndighets utslag öfverklagades åter af församlingen, men utan resultat, enär detsamma blef af både Kammarkollegium och Kongl. Maj:t fastställt.

Jag ber om ursäkt att jag nu tager mig friheten uppläsa Kongl. Maj:ts utslag i detta mål. Jag vill derigenom visa, att jag verkligen har prejudikat att anföra.

Utslaget lyder som följer:

»Kongl. Maj:ts Utslag på de besvär, Qville församling i underdånighet anfört deröfver att, sedan församlingen genom beslut å kyrkostämman den 30 December 1878, under åberopande af Kongl. Förordningen den 4 November 1876, godkänt säteriet Stora Wrem

i debiteringslängden påförd afgift för reparation af församlingens kyrka till belopp af 161 kronor 38,5 öre; men styrelsen för Wrems landbruksaktiebolag, som blifvit för säteriet debiteradt i enlighet med nämnda beslut, deröfver hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län sig besvärat, under yrkande att beslutet, såsom stridande mot 8 § af Adels privilegier den 16 Oktober 1723, måtte upphävas och bolaget befrias från utgifvande af debiterade beloppet; så och efter det Kongl. Maj:ts Befallningshafvande medelst utslag den 14 Juni 1879, enär enligt jordeboken Stora Wrem vore frälseäteri, och säterier af detta slag i Bohus län jemlikt adliga privilegierna voro fria från kyrkobyggnad, samt detta privilegium icke blifvit upphäfdt genom Kongl. Förordningen den 4 November 1876, förty, med upphäfvande af öfverklagade kyrkostämmobeslutet, säteriet från den påförda afgiften befriat, har Kongl. Maj:t och Rikets Kammarkollegium, hvarest Qville församling häröfver fört klagan, enligt utslag den 21 Oktober 1879 funnit skäl icke vara anfördt, som kunde föranleda ändring i Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes beslut, samt förpligtat församlingen att ersätta styrelsen för Wrems landbruksaktiebolag lösen för Kollegii utslag med derå tecknad belopp fyra kronor 50 öre; deruti ändring blifvit i underdånighet sökt; öfver hvilka besvär vederbörande sig förklarar och Kammarkollegium med infordradt utlåtande inkommit. Gifvet Stockholms Slott den 17 September 1880.

Kongl. Maj:t har låtit handlingarne i detta mål Sig föredragas och finner ej skäl att i Kammarkollegii utslag göra ändring. Hvilket vederbörande till underdånig efterrättelse länder.

OSCAR.

(Sigill)

C. G. Hammarskjöld.»

Från skilda orter förekomma flera dylika mål, som äro under vederbörandes pröfning, och med anledning af det nu upplästa utslaget är utgången med dylika mål lätt att förutse. Det är således icke blott i min hemort, som likartade tvister ega rum, utan äfven på många andra ställen, allt till följd deraf att nyss berörda 1876 års Kongl. förordning icke gör något undantag för frälsehemman och säterier.

Häri genom vill jag hafva rättfärdigat mig mot det från särskilda håll framkastade påståendet, att jag skulle hafva väckt min motion, därför att jag bär något hat till ridderskapet och adeln. Tvärtom räknar jag dess medlemmar till att vara de mest frisinna i vårt land. De visa sig alltid gå till mötes de andra samhällsklassernas önskan, och jag hyser den förhoppning att, om framställning göres till adelsmötet om privilegiernas upphäfvande, så skall detsamma med beredvillighet bifalla densamma. Jag har större för-

Om upphäfvande af vissa bestämmelser i de adliga privilegierna.

(Forts.)

Om upphäfvande af vissa bestämmelser i de adliga privilegierna.

hoppningar om tillmötesgående från ridderskapet och adeln än från vårt nuvarande öfverhus.

Emellertid kan jag mycket väl finna, att det icke lönar mödan för mig att framställa något yrkande, ehuru jag med en viss ledsnad sett af Lag-Utskottets betänkande, att det ej skulle varit med god ordning öfverensstämmande, om min motion bifallits. Skulle det vara med rätt och god ordning öfverensstämmande, att Riksdagen direkt kunde slopa de adliga privilegierna, utan att fråga adelsmötet, då vore jag ganska belåten. Skulle Lag-Utskottet kunna tillförsäkra mig detta, då vore allt godt och förträffligt. Emellertid kan det icke — jag upprepar det — falla mig in att, då man sagt, att riksdagen snart skall sluta, framställa något yrkande, utan jag har blott velat uttala dessa enkla ord, hvilka uttrycka min tanke i saken.

(Forts.)

Vidare anfördes icke. Kammaren biföll Utskottets hemställan.

§ 7.

Om pröfning i gymnastik och vapenföring vid maturitets-examen.

Föredrogs Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 5 (i samlingen N:o 23), med anledning af Herr A. Hedins motion om pröfning i gymnastik och vapenföring vid maturitetsexamen.

I nämnda motion (N:o 169) hade Herr Hedin framställt ett så lydande förslag:

»Att Andra Kammaren för sin del besluter, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, det Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, om ej pröfning i gymnastik och vapenföring bör ingå i afgangsexamen vid rikets högre allmänna läroverk och vitsord öfver lärjungarnes färdighet i nämnda öfningsämne meddelas i afgangsexamensbetyget.»

Utskottet hade hemställt,

»det Andra Kammaren måtte för sin del besluta, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, det Kongl. Maj:t täcktes föreskrifva, att ynglingarne i öfre sjunde klassen vid de högre allmänna läroverken skola, under tillsyn af inspektören öfver den militära undervisningen, undergå särskild pröfning i gymnastik och vapenföring, samt att det dervid meddelade vitsordet öfver deras färdighet i nämnda öfningsämne skall i afgangsexamensbetyget införas.»

Sedan denna hemställan blifvit uppläst, anförde

Herr Ahlin: Jag anser icke denna fråga vara af så stor vikt och betydelse, att jag rörande densamma finner det vara nödvän-

dig att synnerligen mycket besvära Herrarne, men för den händelse att hvad i motionen yrkats och af Utskottet tillstyrkts skulle blifva af Kammararen antaget utan all slags diskussion, skulle deraf kunna dragas den slutsats, att det i denna Kammarare vore en alldeles enhällig mening derom, att någon brist i vår nu gällande lagstiftning förefunnnes, hvilken brist man önskade att så fort som möjligt få afhjelpt.

Om pröfning i gymnastik och vapenföring vid matoritets-examen.

(Forts.)

På det att en sådan föreställning icke måtte kunna uppstå, är det som jag begärt ordet och betraktar det mera såsom en hederssak för mig sjelf att få till protokollet anfordr min enskilda mening, att något särskildt lagstiftande här icke behöfves.

Den ärade motionären börjar sin motion med en lång och utförlig historik, af hvilken man hade anledning att sluta, att dermed skulle motiveras stora och genomgripande förändringar i det stycke, hvarom fråga är. Resultatet blef dock icke synnerligen betydligt och att motionären icke sjelf har velat föreslå någon synnerlig förhöjning i afseende på gymnastik och militära öfningar utöfver det, som redan förut finnes i lag föreskrifvet, har otvifvelaktigt haft sin grund deri, att en hvar måste anse, att hvad som redan i detta fall vid läroverken förefinnes, icke är något obetydligt, utan rätt mycket. Det är nemligen redan nu för hvarje lärjunge inom ett läroverk gymnastik en half timme hvarje dag. Dertill kommer för femte klassen vapenöfningar under en timme i veckan, sedermera för de högre klasserna från och med den sjette fäktning, dels obligatorisk och dels frivillig, och vidare kommer härtill för de fyra öfre afdelningarna militära öfningar. Att samtliga dessa öfningar inkräkta rätt mycken tid och inverka ganska menligt på undervisningen i öfriga ämnen, hvilket särskildt gäller de militära öfningarna, lär väl icke af någon, som om saken har kännedom, kunna förnekas, men man har ansett, hvad de militära öfningarna angår, att det är någonting fosterländskt deri, och man har af dem väntat någonting godt och nyttigt för landet, och derfor har man också med nöje sett dem. Otvifvelaktigt hafva också rektorerna öfver allt gjort hvad på dem kan bero, för att dessa öfningar må kunna ordentligt utföras.

Hvad nu beträffar betyg i dessa ämnen, är betyg för gymnastik redan föreskrifvet, nemligen terminsbetyg i de olika klasserna. Detta har skett för att i någon mån uppmuntra lärjungarne, så att den, som visat någon mera flit och ådagalagt större skicklighet, skulle få detta såsom en uppmuntran. Hvad verkan åter betygen må hafva på sjelfva ämnet, tror jag mig ej kunna bedöma, ty stadgandet här om har gällt endast ett par år ännu. Att betygen skulle kunna förekomma försummelse af gymnastiken, tror jag icke är tänkbart, ty en försummelse af dessa öfningar bör väl betraktas såsom ett fel mot skolans ordning, och det blifver då en disciplinär åtgärd, och när sådant inträffar, torde det icke vara synnerligen svårt för läroverkets rektor att förekomma detsamma.

Om pröfning i
gymnastik och
vapenföring
vid maturitets-
examen.

(Forts.)

Hvad de militära öfningarne beträffar, har vid denna riksdag i ett par motioner framstälts det förslag, att ynglingar, som genomgått dessa öfningar, skulle blifva befriade från första årets beväringsofningar. Åt dessa motioner önskar jag all framgång samt finner förslaget fullt riktigt och godt; och jag föreställer mig att, om det samma vinner Riksdagens bifall samt sedan blifver af Kongl. Maj:t gilladt såsom lag, blifver det nödvändigt, att vid inspektion af de militära öfningarne vederbörande inspektörer något närmare undersöka ynglingarnes färdighet än kanhända hittills varit fallet samt att en särskild förteckning eller rulla upprättas öfver de ynglingar, som blifvit vederbörligen approberade eller icke. Något annat betyg torde icke vara erforderligt än en approbation eller ett underkännande af den färdighet ynglingen har förvärfvat sig.

Huruvida nu betyg i gymnastik eller vapenöfning skulle vara till någon nytta eller något gagn i afgangsexamen, är en sak jag icke tilltror mig att kunna yttra mig öfver, men svårt är det att inse, på hvad sätt ett betyg i dessa ämnen skulle kunna ersätta någon brist i andra ämnen, det må nu vara i det ena eller andra, i matematik eller lefvande språk, ty dessa ämnen äro så väsentligen olikartade, att en brist på det ena området väl icke kan ersättas af ett högre betyg på det andra. Dertill kommer något, som gör dessa betyg särdeles olämpliga såsom betyg i en afgangsexamen.

Det förekommer nemligen icke så sällan, att ynglingar blifva och måste blifva befriade från deltagande i gymnastik och vapenöfningar. Vid hvarje termins början anställles sålunda undersökning af en läkare och gymnastikläraren för att utröna, om lärjungarnes fysik eller helsotillstånd är sådant, att de icke lämpligen böra deltaga i dessa öfningar. Icke få af dem blifva på grund deraf härifrån befriade, och procenten af dessa befriade stiger i samma mån de tillhöra de högre klasserna af läroverket. Dessa lärjungar skulle då få ett minus i det kunskapsmått, som i afgangsexamen blifvit dem tillerkändt, och detta skulle för dem vara en orättvisa.

För öfrigt kan jag icke se, att betyg öfver lärjungarnes färdighet i gymnastik och vapenföring skulle för dem vara af någon betydelse, då de afgå från läroverket. Ty om de ämna fortsätta sina studier vid universitetet, lär väl ett sådant betyg icke kunna vara dem till gagn, och om de egna sig åt det praktiska lifvet, åt handelen eller näringarna, så lär väl icke en blifvande principal fästa något afseende vid ett betyg öfver visad färdighet uti ifrågavarande ämnen. Det enda fall, då det kunde vara af någon betydelse, vore i händelse lärjungen ville ingå på den militära banan. Men han måste ju då i alla fall genomgå förberedande öfningar vid något regemente och får sedan utbildas vid de särskilda anstalter, som äro för sådant ändamål inrättade.

Men det är en annan sak, som jag anser vara af den vikt, att Kammaren egnar den sin uppmärksamhet. Jag tror nemligen, att det icke kan vara fördelaktigt att i undervisningen inblanda och att

af den vänta allt för mycket samt sålunda göra läroverket till en månghöfdad institution, af hvilken man fordrar allt möjligt. På detta sätt förvandlar man våra läroverk till ett slags halft flickskolor, och jag tror icke att detta kan vara nyttigt. Följden af att sålunda sammanblanda alla möjliga slags ämnen blir vanligen den, att intet af dem blir till gagns.

Dessutom anser jag att man, för att riktigt kunna bedöma denna fråga, bör göra klart för sig, hvilken betydelse gymnastiken har för läroverken. Den har naturligtvis först och främst den allmänna betydelsen att utbilda och stärka de kroppsliga organen, att befordra helsa och välbefinnande samt en ordentlig och god hållning på kroppen. Men för läroverken har gymnastiken derjemte en alldeles speciell betydelse, nämligen den, att med konstens tillhjälp förhindra, att genom dessa själsansträngningar och detta andliga arbete, hvaråt lärjungarne företrädesvis egna sig, själen utvecklas för fort och, så att säga, springer framom kroppen, hvaraf följden blir att den utvecklar sig på den senares bekostnad. Den, som någon tid varit lärare, har ofta nog sett exempel på andlig brådmognad, högt och långt gången utveckling på det andliga området, under det kroppen icke kunnat följa med, utan intagit af svaghet och ohälsa, och det har sålunda snart nog tagit slut med de ljusa och glada förhoppningar, man gjort sig om en lofvande gosse eller yngling. Det är detta som gymnastiken har till uppgift att förekomma, men för att den skall kunna uppfylla denna sin pedagogiska uppgift, ligger det all vikt uppå, att gymnastiköfningarna bedrivas med lust och glädje och att de icke blifva för lärjungen någonting tungt, tryckande och besvärligt. I detta hänseende uttalar jag icke blott min egen åsigt, utan en åsigt, som jag tror vara allmän bland alla sakkunnige och erfarna gymnaster, åtminstone har jag sett den uttalad af föreståndaren för gymnastiska centralinstitutet. Det är också tydligt, att, om gymnastiken gjordes till ett sådant läroämne, hvarigenom läraren finge den makt öfver lärjungen, att han kunde använda det såsom medel att drifva på honom och sporra hans ambition eller fåfänga, det förnämsta syftemålet med gymnastiken skulle till stor del vara förfeladt.

På grund af dessa skäl, hvartill väl skulle kunna läggas åtskilliga andra, hvilka jag dock icke bryr mig om att framställa, efter som jag icke mycket ämnar besvara mig med denna fråga, anhåller jag att motionen icke må till någon Riksdagens åtgärd föränleda.

Herr O. G. Nordenskjöld: I olikhet med den föregående talaren anser jag ifrågavarande motion vara af ganska stor betydelse och att den således icke bör ringaktas. Tvärtom böra vi vara motionären mycket tacksamma för den utredning, han åstadkommit genom motionen, likasom vi äfven äro Utskottet tack skyldige för den ytterligare utredning, Utskottet gifvit åt densamma.

Om pröfning i gymnastik och vapenföring vid maturitets-examen.

(Forts.)

Om pröfning i
gymnastik och
vapenföring
vid maturitets
examen.

(Forts.)

Såsom vi finna af motionen och dessutom af egen erfarenhet veta, är det icke så länge sedan vapenöfning infördes såsom läroämnen i våra elementarläroverk, tekniska skolor och lärareseminarier. Den stadgade uppvisningen i militäröfningar med eleverna vid de högre allmänna läroverken inför regementsofficer har icke pågått mer än 6 eller 7 år, jag minnes icke bestämdt hvilket; och då jag ett år varit i tillfälle att såsom inspektör taga en sådan uppvisning i närmare skärskådande, kan jag ock för min del vitsorda så väl det intresse, eleverna visat, som ock det bemödande lärarepersonalen ådagalagt att åt detta ämne gifva allt det rum, som det kunde behöfva. Om nu, hvilket jag för min del påstår, mycket dock återstår i detta afseende, så är det väl skäl att så mycket som möjligt söka utveckla denna planta till hvad den möjligen kan blifva.

Af den utaf Utskottet lemnade utredningen kunna vi se, att undervisningen i gymnastik och vapenöfning vid våra läroverk bedrifves i ganska omfattande skala; men för att riktigt intressera eleverna för saken, är det nödigt att på något sätt uppmuntra dem, och för min del tror jag att den största uppmuntran skulle ligga deruti, att de vid afgangsexamen äfven finge betyg i detta ämne. Detta skulle nemligen enligt mitt förmenande hafva det goda med sig, att ynglingen skulle sporras att göra allt hvad han kunde för att vinna ett godt betyg, och jag tror, i motsats mot den föregående talaren, att gymnastikläraren icke skulle företrädesvis lägga an på att, som talaren sade, briljera med en vacker uppvisning, utan egna all möjlig uppmärksamhet åt ämnet och dymedelst visa att den anslagna tiden blifvit väl använd. Såsom vi veta, äro nu vissa timmar under 8 à 10 veckor årligen anslagna till undervisning i militäröfningar, och det är således icke så ringa tid som åt dessa öfningar för närvarande egnas.

Den föregående talaren nämnde vidare, att ehuru han icke ville biträda det nu föreliggande förslaget, ansåge han dock rätt och billigt att de allmänna läroverkens elever skulle, i enlighet med derom vid denna riksdag väckt motion, befrias från fullgörandet af första årets beväringsexercis just på grund af den undervisning i militäröfningar, som nu vid läroverken meddelas. Instämmande häri, anser jag att, om de visa sig hafva samma färdighet som en approberad frivillig skarpskytt, så böra de väl äfven i likhet med honom befrias från första årets beväringsexercis. Den fråga är emellertid redan vid behandlingen af 4:de hufvudtiteln af Riksdagen afslagen.

Det är således min uppfattning att, om ifrågavarande ämnen vid läroverken skola kunna drifvas framåt så mycket som de förtjena, så är det äfven oundgängligen nödigt att egna denna fråga mera uppmärksamhet än nu är fallet, och ett lämpligt steg i denna riktning vore att biträda den af Utskottet formulerade skrifvelsen, der det föreslås »det Andra Kammaren måtte för sin del besluta, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, det Kongl. Maj:t täcktes föreskrifva, att ynglingarne i öfre sjunde klassen vid de högre

allmänna läroverken skola, under tillsyn af inspektören öfver den militära undervisningen, undergå särskild pröfning i gymnastik och vapenföring, samt att det dervid meddelade vitsordet öfver deras färdighet i nämnda öfningsämne skall i afgangsbetyget införas.»

Om pröfning i gymnastik och vapenföring vid maturitetsexamen.

(Forts.)

Detta skulle naturligtvis bidraga till att gifva öfningarna en viss lifaktighet, och äfven i militäriskt hänseende skulle en sådan bestämmelse vara af betydelse, nemligen för de ynglingar, som från läroverken öfvergå till den militära banan. I Utskottets förslag har visserligen influtit orden gymnastik och vapenföring. Jag tror att i stället för det senare uttrycket egentligen borde hafva stått vapenöfning. I motionen och motiven till Utskottets förslag finner man nemligen att Utskottet menat vapenöfning. Vapenföring i inskränkt bemärkelse är endast fäktöfningar med sabel, florett eller bajonett. Ordet vapenöfning deremot har en mera omfattande bemärkelse, och hade derföre varit rättare att använda här.

Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Häruti förenade sig Herr *Fredenberg*.

Herr Rundgren: Läroverksstadgan fördelar ämnena i läroämnena och öfningsämnena. Öfningsämnena äro välskrifning, teckning, musik och sång samt gymnastik och militäröfningar. I intetdera af dessa ämnen meddelas betyg i maturitetsexamen; utan tvifvel derföre att en större eller mindre utveckling i dessa ämnen icke kan utöfva något inflytande vid frågan om ynglingarnes mogenhet att utgå ur läroverket och på egen hand studera. Då är frågan, huruvida något af dessa så kallade öfningsämnena är af den synnerliga vikt och betydelse, att för detsamma särskildt betyg i maturitetsexamen skall erfordras? Utskottet har i likhet med motionären ansett gymnastiken ega sådan betydelse. Se vi emellertid på Utskottets egen utredning, så lär en hvar kunna erkänna att just i afseende på gymnastik och militäröfningar bestämmelserna äro så mångfaldiga och kontrollen så noggrann, att detta icke gäller om något af de öfriga ämnena. Här se vi ju i afseende på den militära undervisningen bestämmelser angående undervisningens omfattning, tid, materiel och lärare; och i fråga om kontrollen är föreskrifvet, bland annat, att en militär af regementsofficersgrad årligen på hösten skall inspektera den militära undervisningen och derom ingifva rapport till chefen för Kongl. Landförsvarsdepartementet. Man kan således ingalunda med någon billighet säga att denna del af undervisningen är försummad, utan tvärtom att i afseende på den gäller, hvad som icke gäller i afseende å öfriga ämnen, nemligen att en särskild inspektör är förordnad för att hålla kontroll öfver undervisningen. Att under sådana förhållanden vilja komma med ett nytt stadgande, nemligen att efter särskild pröfning skulle i maturitetsexamen ingå betyg i gymnastik och vapenöfning, det synes mig vara alldeles öfverflödigt. Läroverksstadgan eller rättare det

Om *pröfning i gymnastik och vapenföring vid maturitets-examen.*
(Forts.)

särskilda cirkuläret om militäröfningarne har fäst afseende dervid, att lärjungarne under sista året hafva att på kort tid sammanfatta till ett helt allt hvad de under hela skoltiden genomgått, och med anledning deraf befriat lärjungarne i öfre sjunde klassen från gymnastik, men jemte de militära öfningarne ålagt dem deltagande i undervisning i florett- och bajonettfäktning med mera.

Den som har någon praktisk kännedom om läroverken och vet, huru ynglingarne ansträngas isynnerhet under sista lärotiden, han måste känna sig uppfordrad att på det allra allvarligaste afstyrka hvarje steg, som kan öka den ansträngning, som förekommer under detta det sista året och isynnerhet under sista terminen. Det är därför också mycket välvist stadgadt, att den förordnade militärinspektören verkställer kontrollen under höstterminen. Äfven i detta hänseende har Utskottet emellertid velat göra en förändring, som är särdeles olämplig.

Frågar man nu, hvartill det skall gagna, att ynglingen i maturitetsexamen visar betyg äfven öfver sin kunskap i gymnastik och militära öfningar, så säger Utskottet sig »endast behöfva påpeka den fördel, som vid beväringsofningarne och i andra fall, till exempel om ynglingen öfvergår till krigsskolan, skulle vinnas deraf, att hans militära färdighet kunde genom ett officiellt betyg konstateras».

För min del föreställer jag mig att krigsskolan alldeles icke kommer att fästa uppmärksamhet vid detta betyg, emedan krigsskolan ju har till föremål att verkställa och befordra öfningar i sådana militära ämnen, som för *militärer* äro angelägna att känna, och att vid inmönstring till vapenöfningar det icke är betyget, som kommer att bestämma ynglingens ställning der, utan den praktiska färdighet, som han verkligen ådagalägger.

För min del vill jag icke vidare upptaga Kammarens tid, utan inskränker mig till att yrka afslag å Utskottets förslag.

Herr Linder: Jag föreställer mig, att det förslag, som af Tillfälliga Utskottet på grund af enskild motion här blifvit till Kammarens afgörande framlagdt, afser, att en yngling, utgången från ett läroverk och försedd med betyg öfver den färdighet, han möjligen kunnat förvärfva sig i vapenföring, skall kunna i någon mån gagna vårt nationalförsvar på det sättet, att en sådan med betyg försedd yngling såsom värnpliktig kan anses och bör anses hafva vederbörligen fullgjort åtskilliga förberedande öfningar, så att han kan fortsätta, der han vid utgången från läroverket slutade, och följaktligen ej behöfver sättas i paritet med t. ex. en sådan värnpliktig, som vid samma tid först börjar sina öfningar samt att en sålunda från läroverket utgången lärjunge bör kunna inträda i något slags befälsskola eller högre afdelning af värnpligtige, under det de andra äro alldeles från grunden nybegynnare i värnpligtsöfningarnes fullgörande. Under sådana förhållanden anser jag mig ej böra sätta mig emot hvad Utskottet yrkat; detta likväl under den bestämda

förutsättningen, att ett i afgångsbetyget utaget vitsord öfver en ynglings färdighet i gymnastik och vapenföring ej må anses innebära något uttryck för hans kompetens att som abiturient till universitet eller tillämpningsskola afgå. Ty såväl dessa öfningar som öfningarna i musik, sång och teckning, med ett ord, allt sådant skolarbete, som icke hör till *kunskaps*-ämnena, måste anses fordra och förutsätta hos ynglingen särskilda naturliga fallenheter och särskild lämplighet, och man kan ej säga, att en yngling icke kan mycket väl hafva fullgjort de præstanda, som äro erforderliga för att han må hafva vunnit den själsutveckling och allmänna bildning, som elementarundervisningen afser att bibringa, utan att han dock hunnit eller på grund af naturliga hinder ens kunnat hinna någon nämnevärd färdighet i någon af dessa öfningar. Förutsatt sålunda, såsom jag nämnde, att ett sådant betyg icke afser att i någon mån kvalificera hans kompetens för afgång till universitetet eller tillämpningsskolorna, är jag för min del benägen att bifalla Utskottets hemställan.

Om pröfning i gymnastik och vapenföring vid maturitets-examen.

(Forts.)

Herr Abr. Rundbäck: Med hvilka förslag det Första Tillfälliga Utskottet än må framkomma, synes det oundvikligt, att de prester och leviter måste deremot uppträda. Så har varit förhållandet med katekesundervisningen och läroverksstadgan och så äfven nu i fråga om pröfning i gymnastik och vapenföring vid maturitets-examen. Hvad denna senare fråga angår, är den i sig sjelf mycket oskyldig, fast man utger den för mera än hvad den är. Den förste talaren hade mycket att säga och yttrade sig med många och långa ord, såsom han brukar, men i hvad han sade tycktes mig icke mycket finnas att taga vara på. Han började med det förklarande, att gymnastikundervisningen inkräktade väl mycket på den öfriga undervisningen. Detta hans yttrande syntes mig innebära en afvoghet mot gymnastikundervisningen, hvilken afvoghet, om sådan finnes, jag måste desto mera beklaga som jag af inspektörernas rapporter sett, att rektorerna vid elementarläroverken i allmänhet ganska väl förlikt sig med detta undervisningsämne. Och det måste särskildt förundra mig, att icke græcæ linguæ lektorn i Kalmar sätter värde på det undervisningsämne, som, efter hvad vi veta, hos grekerna var det förnämsta eller gymnastiken. Då han vidare sade, att han icke kunde inse, huru detta betyg i gymnastik kunde tjena till att förekomma försummelse i gymnastikundervisningen, eller huruvida det kunde ersätta ett betyg i andra ämnen, såsom t. ex. matematik, får jag säga, att det förundrade mig att höra dessa uttalanden af förundran från hans sida; ty Utskottet har aldrig haft en tanke på att sådant skulle med detta förslag vara meningen. Såväl med anledning af hvad han i detta afseende yttrade som äfven med hänsyn till hvad den ärade talaren på karlstadsbänken behagade yttra, ber jag Herrarne något närmare genomläsa, hvad Utskottet ungefär midt på 4:de sidan af sitt betänkande yttrat. Utskottet angifver der tydligt hvad ändamålet är med

Om pröfning i gymnastik och vapenföring vid maturitets-examen.

• (Forts.)

i denna gymnastikundervisning och med det förslag här blifvit till dess vidare utveckling framställt. Dels yttras nemligen, att denna undervisning numera tagit så stark fart, att åt densamma anslagits mera tid än åt något annat öfningsämne, ja, till och med än åt ett och annat läroämne, såsom t. ex. hebreiska, der pröfningen endast omfattar hvad ynglingen i sista klassen läst, och hvaraf kanske resultatet är föga mera än förmåga att läsa innantill. Vidare står det, att en sådan anordning, som motionären föreslagit, skulle otvifvelaktigt hafva till följd, att betyget i gymnastik finge ett ökad värde, hvilket åter skulle fördelaktigt tillbakaverka på undervisningen genom att sporra både lärare och lärjungar till större ansträngningar. Detta är hufvudändamålet, men ingenting af det, som nyss uppgafs. Jag tror icke det skulle vara så liten vinst att på detta sätt inrymma åt undervisningen i gymnastik en större betydelse.

Hvad den siste talaren angår och hans framhållande af att betyget i gymnastik icke måtte blifva ett tvångsbetyg, så finnes ju icke ringaste tillstymmelse till misstanke, att Utskottet hyst en sådan åsigt, utan Utskottet har blott velat, att i ämnet skulle gifvas afgångsbetyg. Om två ynglingar, för öfrigt lika goda, söka inträde i krigsskolan, men den ene kan förete betyg från läroverket om skicklighet i gymnastik, så föreställer jag mig, att han skulle hafva företrädesrätt att der inkomma, då väl ett intyg om hvad han just i militära saker går för bör något gälla. På samma sätt tänker jag mig, att, när en hel mängd unga studenter komma till beväringmötena och hafva vitsord om skicklighet i detta ämne från en sakkunnig militär, de skulle kunna bilda en särskild elitklass med särskilda öfningar.

Hvad slutligen Herr Öfverstelöjtnant Nordenskjölds förslag till ändring i sjelfva klämman angår, har Utskottet velat precis det samma, som denne talare uttalade sig önska, men Utskottet har valt uttrycket gymnastik och *vapenföring*, derför att detta är den tekniska termen, som läroverksstadgan i 11 § använder om just denna sak, hvaremot i hela läroverksstadgan icke förekommer ordet vapenöfning såsom uttryck för ifrågavarande öfningsämne.

Jag anhåller, Herr Talman, om bifall till Utskottets förslag.

Herr Ahlin: Herr Talman! Jag begärde egentligen ordet för att korrigera ett yttrande, som jag nyss hade, beroende på något som jag då icke visste. Jag nämnde nemligen, att jag väntade på behandlingen af tvenne motioner, som blifvit väckta i syfte att de ynglingar, som genomgått militäröfningar, skulle blifva befriade från första årets beväringsexercis. Jag visste icke att dessa motioner redan afgjordes under den tid, som jag af särskild anledning var från Riksdagen frånvarande. Jag hörde detta med stor ledsnad, ty jag hade verkligen ämnat göra hvad jag i min ringa mån kunnat för att söka bereda all framgång åt dessa motioner, och jag skulle för det ändamålet hafva tillkallat hjälp af här närvarande militärer och

särskildt de militärer, som förrätta inspektionen af militäröfningarne. Ett bifall till dessa motioner skulle utan allt tvifvel mer än något annat hafva bidragit till att lifva och intressera ynglingarne för dessa öfningar och det hade tillika varit den enklaste gärd af rättvisa. Jag kan begagna detta uttryck, derföre att den regements-officer, som senast förrättade inspektionen af dessa öfningar vid det läroverk, jag tillhör, yttrade något i det syftet, och jag bad honom att han skulle i sin rapport anföra något i den vägen, så att regeringen skulle kunna fästa uppmärksamhet dervid, på det att derifrån möjligen något förslag skulle framkomma. Emellertid kan det icke förnekas — det har ej heller af Herr Nordenskjöld blifvit förnekadt — att det finnes intresse för dessa öfningar, hvilket en hvar lärar kunna vitsorda, som känner till saken; och om någon visar mindre färdighet än de andra vid en del uppvisningar, så torde detta bero derpå, att han i allmänhet har mindre fallenhet för sådana öfningar.

Medan jag har ordet, vill jag icke alldeles med tystnad förbigå det vänliga sätt, hvarpå en talare haft godheten att kriticera hvad jag senast anförde. I afseende härpå vill jag säga, att, äfven om man anser sig kunna och böra bidraga till en saks afgörande med skämt och insidiösa personliga beskyllningar, det dock för mig var oväntadt att man från *det* hållet skulle så yttra sig. Men när man citerar, så bör man åtminstone citera rätt. Jag talade om det intrång, som hade gjorts på läroverkets verksamhet i öfrigt, och detta gälde åtminstone hufvudsakligast de militära öfningarne, men jag tillade derjemte, att, emedan man i dessa öfningar sett något fosterländskt och nyttigt, så hade man mot dem icke haft några invändningar att göra, utan i stället gjort allt hvad man kunnat för att befrämja desamma. För öfrigt yttrade jag, som jag tror, så mycket beaktansvärdt och berömligt om öfningarne både i gymnastik och vapenföring, att någon förebråelse i det syfte jag fick icke var förtjent. Hvad åter beträffar den betydelsé, som betygen skulle hafva för inträde vid krigsskolan, så vill jag erinra derom, att för inträde i krigsskolan fordras att ynglingen förut genomgått förberedande öfningar vid regementet. Och hvad angår mitt yttrande om att färdighet i dessa öfningar skulle ersätta bristen i något annat ämne, så kunde det väl vara öfverflödigt, men jag föranleddes att yttra mig så af något uttryck, som förekommer i motionen. Beträffande sjelfva ordalydelsen i betygen, har den äfven varit omtvistad. För min del tror jag, att det rätteligen borde heta: betyg i gymnastik och vapenöfning samt militäröfningar.

Herr Gilljam: Visserligen anser jag icke, att någon synnerligt stor vinst kan göras genom bifall till motionärens förslag, men å andra sidan får jag också säga, att jag anser det vara så pass oskadligt, att, om vi icke hade att vänta farligare angrepp mot vårt undervisningsväsende, jag med glädje skulle svara ja till det framställda förslaget. Jag har begärt ordet egentligen för att yttra mig om en

Om pröfning i gymnastik och vapenföring vid maturitets-examen.
(Forts.)

Om *pröfning i*
gymnastik och
vapenföring
vid maturitets-
examen.

(Forts.)

liten del af motiveringen, hvilken jag icke anser utan anmärkning böra förbigås. Men efter som jag redan hört två föregående talare yttra sig om någon oegentlighet, som skulle förekomma i sjelfva klämman, så vill jag säga, att jag anser, att Utskottet icke varit lyckligt i valet af ord, då Utskottet yttrar sig sålunda: »under tillsyn af inspektören öfver den militära undervisningen, undergå särskild pröfning i gymnastik och vapenföring». Trots den försäkran, jag hörde af en Utskottets ledamot, att detta skulle vara terminus tecnicus, vågar jag bestrida att så är. Jag tror, att gymnastik- och vapenöfning är det ena slaget af öfningar, utsträckta militäröfningar enligt cirkuläret den 23 Mars 1870 det andra; de förra hafva funnits långt innan de senare infördes. För att bevisa detta kan jag anföra det faktiska förhållandet, att inspektörerne äro tillsatta *blott* för att inspektera de militära öfningarne. Det har till och med händt, att, då en inspektör en gång fordrade en uppvisning i gymnastik, rektor icke ansåg sig kunna annat än afböja detta, då inspektionen öfver denna del af undervisningen ej tillhörde inspektören öfver de militära öfningarne, utan gymnastiska centralinstitutet.

Såsom jag redan sagt, är det egentligen för att yttra mig om en del af Utskottets motivering som jag begärt ordet. Utskottet påstår, att motionären velat förlägga den af honom önskade pröfningen till hösten. Jag har för min del verkligen icke lyckats upptäcka detta i motionen, men efter som det står samma namn under betänkandet som under motionen, torde jag väl i det fallet hafva orätt, och det betyder här föga. Men om Utskottet i detta afseende har en annan uppfattning än motionären, vill jag förklara, att jag sluter mig till det af motionären framställda förslaget att inspektionen bör ske på hösten. Som bekant, är en tid af 8 à 10 veckor anslagen till de militära öfningarne och erfarenheten har visat oss att vi äro tvungna att förlägga den hufvudsakligaste delen af dessa öfningar till hösten. Våren är nemligen icke mycket att räkna på. Under denna årstid kan man på sin höjd hoppas att under 2 à 2½ veckor kunna bedriva sådana öfningar. Då sålunda lärjungarne befinna sig på höjdpunkten af färdighet i de militära öfningarne vid dessa öfningars slut på hösten, det vill säga i midten eller slutet af Oktober månad, är det väl också lämpligast att pröfningen och betygsättningen ega rum då, när färdigheten är som störst. Ingenting hindrar att betyget öfver denna pröfning ingår i afgangsexamen, äfven när denna, såsom regeln är vid de allmänna läroverken, afläggas först på våren. Det finnes redan nu två ämnen, tyska och naturalhistoria, i hvilka examen eger rum till och med två år före sjelfva mogenhetspröfningen. Hvad målskjutningen med skarpa skott beträffar, så är med denna samma förhållande som med militäröfningarne. Dessa målskjutningsöfningar börja visserligen icke förr än under sista läsåret, men de äro till största delen undangjorda vid de öfriga militäröfningarnes slut på hösten. Den öfning i dylik mål-

skjutning, som meddelas under vårterminen, är knappast nämnvärd. Jag tror för öfrigt, att det skulle möta ganska stora svårigheter att få inspektörer, som kunna inspektera dessa öfningar på våren, då befäls- och regementsmötena redan börjat, och hvad värre är: vid flere läroverk kan man icke med säkerhet påräkna att hafva sjelfva läraren kvar vid läroverket under Maj månad. Ty vi äro verkliga utsatta för den olägenheten, hvilken dock enligt mitt förmenande är rätt dräglig, då man tager i betraktande de motsvarande förmånerna, att flere af våra gymnastiklärare, såsom varande officerare i aktiv tjänst, hvart annat år måste vara borta på sina möten under Maj månad. Det torde således icke vara lämpligt att förlänga inspektionen till denna tid. Väl är det sant, att genom det af mig nu förordade förslaget svårigheter uppstå vid pröfningen af lärjungarnes färdighet i den blott under sista läsåret förekommande sabel- och florett-fäktingen. Men detta är en öfning, hvarpå man bör ställa små anspråk, och som enligt mitt förmenande bör intaga ett underordnad rum i förhållande till de militära öfningarna i allmänhet. Det är dessutom icke något hinder att ynglingarne kunna få betyg äfven häri, fastän pröfningen måste ske utan kontroll af en inspektör. Naturligtvis uppstå äfven åtskilliga svårigheter, om pröfningen af insigt i de militära ämnena skall utsträckas äfven till lärjungar från enskild undervisning, men detta är af motionären icke omnämndt, hvilket torde få anses såsom ett förbiseende. När jag emellertid anser oss här företrädesvis hafva att tänka på de allmänna läroverken, hvilkas lärjungar väl utgöra den viktigaste delen, vill jag, som nämnt är, utan tvekan påstå, att betygsättningen för de militära ämnena bör ske på hösten och inspektionen äfven då ega rum.

Här skulle jag nu kunna sluta, men jag kan icke tillbakahålla en önskan att få tillägga ett par ord. Jag gör det icke af begär att söka få rätt mot en annan, utan därför att jag anser det möjligen kunna vara till någon fördel för våra läroverk. Jag har vid många tillfällen märkt, att det hos mången finnes en viss benägenhet att framställa skolans verksamhet i en ofördelaktig, ja, misstänkt dager. Det är ofta svårt att försvara sig, ty man nödgas dervid gemenligen tillgripa pedagogiska argument, som för en stor del äro svåra att fatta och för flertalet sakna intresse. Här tycker jag deremot, att jag kan röra mig med temligen enkla fakta. Motionären har sagt i sin motion, att militäröfningarna i de allmänna läroverken äro ett »på nåder» insläppt ämne, som ofta får »maka åt sig». Jag vågar till svar på detta påstående säga, att detta icke är med faktiska förhållanden öfverensstämmande, och jag hänvisar dervid till Utskottets betänkande, hvilket motionären väl icke vill fränkänna vitsord, då han sjelf tecknat sitt namn under det. Här står, »att resultatet af de vidtagna anordningarna vid de allra flesta högre läroverk äro ganska tillfredsställande, särskildt i fråga om de militära öfningarnes omsorgsfulla bedrivande och ungdomens färdig-

Om pröfning i gymnastik och vapenföring vid maturitets-examen.

(Forts.)

Om *pröfning i*
gymnastik och
vapenföring
vid maturitets-
examen.

(Forts.)

het i och intresse för desamma». Jag får säga, att det är ett erkännande åt de militära öfningarne, med hvilket hvar och en har skäl att vara fullt belåten. Det kan väl då icke vara något slags brist i tillmötesgåendet från högsta vederbörandes sida, ty både motionären och Utskottet hafva ju medgifvit att af dem vidtagits alla åtgärder, som rimligen kunnat begäras. Jag tror icke heller, att motionären eller någon annan kan säga, att vederbörande rektorer på något sätt förbisett eller motverkat dessa öfningar. Det faktiska förhållandet är, att rektorerna hafva att onpphörligen söka hålla jemvigt mellan militär- eller gymnastiklärarens yrkanden å ena sidan och öfrige lärares å den andra. Gymnastikläraren använder vanligen såsom argument för en ökad undervisningstid: »jag har en kort tid, under hvilken jag skall sköta dessa öfningar; jag lofvar att, när väder och vind icke vidare tillåta dem, skall jag icke komma fram med några anspråk på lärjungarne»; och han går vanligen segrande ur striden. Opphörligen får rektor höra de andre lärarne klaga öfver, huru de få släppa efter *sina* anspråk, och huru *deras* läroämnen få maka åt sig och lefva på nåder. Jag har vid flera rektorsmöten hört rektorerna icke sätta i fråga, om man skulle tilllämpa ofvannämnda cirkulärs bestämmelser, men väl vara bekymrade öfver, att de öfriga läroämnena få sitta så hårdt emellan. Jag tror således, att till förmån för militäröfningarne på alla håll redan göres så mycket, som kan göras, men jag tror derjemte, att vi böra noga komma ihåg, att läroverken icke få betrakta dessa såsom det enda eller ens såsom det viktigaste af sina ämnen.

Herr Key: Äfven i denna fråga bryta sig den gamla och den nya tiden mot hvarandra. Alla de, som här om dagen ifrade för latinets bibehållande i skolorna och talade till försvar för ett oförminskadt latinherravälde, hafva i afton uppträdt, den ene efter den andre, mot den här föreslagna åtgärden. Den siste ärade talaren erkände visserligen att detta förslag var ett mera oskyldigt angrepp mot skolan, men äfven han ansåg det dock vara ett — angrepp! Talaren på karlstadsbänken åter var mera bestämd i sitt yrkande. Han sade, att förslaget icke skulle vara till någon nytta. Männe det? —

Jag medgifver, att, om man icke vill minska bruket af mycken och dålig latinläsning, kan det hända, att det blifver mindre tid öfrig till de öfningar, som här äro ifrågasatta, men efter som jag tillhör den nya tiden med lif och själ äfven i fråga om vårt undervisningsväsen och vår folkbildning, säger jag: det är väl, att det myckna latinets och de döda språken få maka åt sig; och måste de det, skall man nog få rum i skolundervisningen för hvad här är föreslaget. Anses detta för ett angrepp mot den lärda skolbildningen, må det så vara, men utan en stor fosterländsk betydelse och nytta skola dessa öfningar icke blifva.

Först och främst skola de, bibragta på fullt allvar, medföra ett

stärkande af skolynglingarnes helsa och fördelaktigt inverka på deras fysiska utveckling. Men dertill kommer en sak af om möjligt ännu större vikt; de skola komma att medföra fosterlandssinne, ordningssinne och disciplin. I vår tid, då skolväsendet och skolbildningen, på samma gång den allt mera egnar sig åt meddelande af en allmän, kosmopolitisk humanitet, dock allt för mycket gifver vika för tidens fordringar på själfsväld med sitt »ubi bene ibi patria», under denna tid är det af stor vikt att exercis och vapenöfningar jemte dermed sammanhängande ordning och disciplin tidigt införas bland ungdomen i skolorna och under fanans band erinra om fosterlandets band. Jag tror dessutom, att man på detta sätt skulle kunna få rika, men föga kostsamma material till vårt försvars utveckling och det skulle bidraga till höjande af vår nationella kraft och isynnerhet upplifva den hos de *bildade* klasserna. Jag tror icke vi böra förbise vigten deraf, att hos dessa bildningens unga målsmän, dessa skolynglingar, som nu utgå i lifvet med stundom allt för mycket domnade känslor för pligten att försvara sitt land, känslan för denna pligt måtte varda stärkt. *Detta* är af en vida större vikt än några latinska glosor med deras så kallade »tanke-gymnastik».

Om pröfning i gymnastik och vapenföring vid maturitets-examen.

(Forts.)

Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr Hedin: Jag skall endast anhålla om ett par ögonblicks uppmärksamhet för att komma i tillfälle att bemöta en besykning, som jag anser orättvist hafva blifvit framkastad af min ärade vän på stockholmsbänken, nemligen att min motion i något afseende skulle vilja framställa läroverkens verksamhet i, såsom jag tror att orden föllo, *missstänkt dager*. Jag hade knappast väntat, att jag skulle få höra något sådant, ty jag har ofta, jag vågar påstå det, gifvit bevis på mitt intresse för läroverken. Att jag i motionen benämner vapenöfningarna *ett på nåder i skolan insläppt* ämne, detta yttrande låter, såsom jag tror, försvara sig. Jag anser nemligen, att så är förhållandet med hvarje ämne, som i examen icke medför någon valuta, ty detta förhållande återverkar — det har jag hört så många lärare säga, att det måste vara sant — obestriddigen hela skolan igenom på undervisningen och det intresse, hvarmed den begagnas. Och tillika ber jag att få tillägga, att, sedan denna min motion väcktes, jag från flere gymnastiklärare fått emottaga uttalanden, som varmt och hjertligt instämt i det syfte, som min motion afser. Såsom ett exempel på de oregelbundenheter, hvarmed detta ämne i skolan har att kämpa, ber jag få uppläsa några rader ur en temligen vidlyftig skrift från en gymnastiklärare vid ett af våra största elementarläroverk. Deri heter det:

»Nu gällande 1878 års läroverksstadga tog ett steg till förbättring af öfningslärarnes ställning, då den i § 45 föreskref betygs afgifvande äfven i öfningsämnena. I bilagan 5 till samma stadga meddelas formulär till examenscatalog, och det allmänna vitsordet

Om *pröfning i* om lärjunges flit skall, efter dessa tvenne bestämmelser, i sig äfven *gymnastik och* innefatta fliten i öfningsämnen (detta är det enda band, öfnings- *vapenföring* lärarne hafva på lärjungarnes arbete). Men läroverkskollegiet beslöt *vid maturitets-* helt enkelt att *examen.* icke intaga öfningsämnen i det allmänna flitbetyget!»

(Forts.)

Hvad man sedermera i denna sak förehaft, huruledes besvär anfördes, utan att dock leda till det åsyftade resultatet, detta skall jag nu förbigå.

I öfrigt ber jag att, med afseende på gymnastikens och vapenföringens ställning i läroverken, få hänvisa till en rätt anmärkningsvärd uppsats i senaste häftet af »Tidskrift för Gymnastik», en uppsats skriven af redaktionen sjelf, icke insänd.

Med hvad jag nu sagt vill jag anse mig hafva ådagalagt, att detta uttryck »på nåder insläppt i de allmänna läroverken» icke är något så vågadt uttryck som den ärade talaren ville göra troligt, och att detsamma icke afsett att kasta någon som helst skugga på läroverken, det kan jag försäkra, och får väl då hoppas att blifva trodd på mina ord.

Öfverläggningen förklarades slutad. Efter det propositioner gifvits enligt de yrkanden, som blifvit gjorda, biföll Kammaran Utskottets hemställan och skulle, jemlikt 63 § 3 mom. Riksdagsordningen, detta beslut genom utdrag af protokollet Medkammaren delgifvas.

§ 8.

Om *ändring i* Skedde föredragning af Andra Kammarens Tredje Tillfälliga *§ 42 af K. för-* Utskotts Utlåtande N:o 7 (i samlingen N:o 24), i anledning af väckt *ordn. ang. hus-* motion om ändring i 42 § af Kongl. förordningen angående hus- *hållningen med* hållningen med allmänna skogarne i riket den 29 Juni 1866. *allmänna sko-* *garne i riket.*

I motionen N:o 8 hade Herr *Isaac Asklöf* yrkat, att Riksdagen för sin del skulle besluta den ändring i 42 § af Kongl. förordningen den 29 Juni 1866, att häradsallmänning tillerkändes rättighet till virkesersättning för derstädes begången och vid domstol åtalad oloflig skogsafverkning.

Utskottet, som, enär häradsallmänningarnas behållna afkastning lagligen tillhör delegarne, ej kunnat finna annat, än att så väl behållningen på försäljningssumman för virke, det der blifvit å sådan allmänning olofligen afverkadt och belagdt med beslag, som äfven ådömd ersättning för olofligen taget virke, hvilket ej kommit till rätta, bör likaså tillkomma delegarne, hade, med biträdande af ofvan berörda motions syfte, hemställt,

»att Andra Kammaran ville besluta, att Riksdagen i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, att förändring i enlighet

med ofvan uttryckta åsigt måtte påbjudas i gällande lagstiftning med hänsyn till hushållningen med häradsallmänningsarna.»

Om ändring i § 42 af K. förordn. ang. hushållningen med allmänna skogarne i riket.

Beträffande denna hemställan yttrade

Herr Martin: Den nu föreliggande frågan kan vid första påseende synas vara af ganska ringa betydelse, enär oloflig skogsåverkan inom vårt land numera nästan helt och hållet upphört eller åtminstone försiggår i mycket inskränkt skala. Men då frågan berör en mycket viktig princip i vår lagstiftning, skall jag be att med några ord få belysa frågan ur denna synpunkt, isynnerhet som Utskottet, enligt mitt förmenande, helt och hållet förbisett detta.

Man har hittills i detta afseende haft det stadgande, att värdet af det olofligen afverkade virket skall tillfalla statsverket. Härmed har man tydligen afsett att förekomma, det delegare i häradsallmänningsar skulle på olagligt sätt kunna tillskansas sig en rättighet (ökad afkastning), som de på annat sätt icke kunde förvärfva sig. Vi hafva alldeles analoga principer med afseende på skattehemman med inskränkt dispositionsrätt i Norrland; der tillfaller också det afverkade virket kronan. Samma är förhållandet, då det gäller stockfångstskogar. Huru skulle det till exempel gå med stockfångstskogarne, om värdet af det förbrutna virket skulle tillfalla sågverken i stället för kronan? I nu gällande jagtstadga finnes också ett fullkomligen analogt fall i afseende på jagt i förbuden tid på enskilda personer tillhöriga egor, ty då tillfaller värdet af det fälda djuret icke markens egare, utan statsverket.

Af hvad jag nu anfört och då det föreliggande förslaget helt och hållet bryter mot denna princip, torde framgå, att jag icke kan vara med om Utskottets förslag, utan anhåller om afslag derå.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, gaf Herr Talmannen först proposition på bifall till Utskottets hemställan samt derefter, enligt Herr Martins yrkande, på afslag derå; och fann Herr Talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef begärd, i anledning hvaraf en så lydande voteringsproposition uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som bifaller hvad Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskott hemställt i Utlåtandet N:o 7 (i samlingen N:o 24),

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, är Utskottets förevarande hemställan af Kammarerna afslagen.

(Forts.)

Omröstningen försiggick och visade 109 ja mot 30 nej, hvadan Utskottets hemställan bifallits; och skulle, jemlikt 63 § 3 mom. Riksdagsordningen, detta beslut genom utdrag af protokollet delgifvas Medkammaren.

§ 9.

*Om ändring i
fattigvårdsför-
ordningens
stadgande ang.
hemortsrätt.*

Föredrogs Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts Betänkande N:o 8 (i samlingen N:o 25), med anledning af väckt motion om ändring i fattigvårdsförordningens stadgande angående hemortsrätt.

I berörda motion (N:o 133), afgifven af Herr *C. V. Linder*, var föreslaget: att Riksdagen ville besluta att i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes, i öfverensstämmelse med de i motionen angifna grundsatser, för Riksdagen framlägga förslag till förändrad lagstiftning angående fattigvården i syfte, att hemortsrätt varder ensamt eller hufvudsakligen bestämd efter födelseorten.

Utskottet hade tillstyrkt, att ifrågavarande motion ej måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Linder anförde: Jag ber om Kammarens benägna tålmod för att framhålla endast tvenne omständigheter: den ena att, efter de välgrundade beräkningar, man här i Kammaren ansett sig kunna göra, vi hafva ungefär en och en half vecka kvar till Riksdagens upplösning, och den andra att klockan är 6 minuter öfver 11 på aftonen. Under sådana förhållanden är det kanske icke mycket skäl att vidlyftigt orda i nu föreliggande ämne, i förhoppning att det skulle leda till något praktiskt resultat; och därför tror jag att jag gör på samma sätt med Utskottets betänkande som Utskottet gjort med min motion, nemligen icke ingår i någon egentlig pröfning deraf. Utskottet har nemligen affärdat motionen med att anföra några satsar ur den komités betänkande, hvilken uppgjorde förslag till nu gällande fattigvårdsförordning. Skulle jag nu börja orera i ämnet och påpeka åtskilligt anmärkningsvärdt, vore jag nödsakad att taga Kammarens tid i anspråk åtminstone för en timme. Och det får jag väl icke? Nej; det kunde jag också tro.

Jag inskränker mig därför till att endast få detta mitt yttrande till protokollet och hoppas att jag under andra förhållanden och på annat sätt blir i tillfälle närmare utveckla mina tankar i ämnet.

Jag har intet yrkande att göra.

Herr J. Anderson i Tenhult: Då den ärade motionären icke gjort något yrkande, så anser jag mig icke behöfva annat än i korthet yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Sven Nilsson: Med anledning af det sätt, hvarpå motionären ansett tillständigt att yttra sig i frågan, ber jag att få framhålla, att jag för min del hyser den åsigt, att, om än motionärens förslag framkommit till slutligt afgörande vid en annan tidpunkt af riksdagen, det icke kunnat vinna något bättre öde af Riksdagen än förhållandet nu blir. — Utskottet har i detta fall anfört så tillräckliga och fullständiga skäl, att, om än Utskottets utlåtande blifvit föredraget förr än vid detta tillfälle, motionären icke fått många sympatier för sitt förslag.

Jag anhåller alltså om bifall till betänkanDET.

Herr *Nils Petersson* instämde med Herr Sven Nilsson.

Öfverläggningen var slutad. Kammaren biföll Utskottets hemställan.

§ 10.

Föredrogos och biföllos Konstitutions-Utskottets Utlåtanden:

N:o 9, i anledning af motion om ändring af § 72 Regeringsformen och § 71 Riksdagsordningen; samt

N:o 10, i anledning af motion om ändring af § 69 Regeringsformen och § 65 Riksdagsordningen.

§ 11.

Föredrogs och biföllos Stats-Utskottets Utlåtande N:o 41, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar.

§ 12.

Föredrogs och lades till handlingarne Stats-Utskottets Memorial N:o 43, i anledning af nådig remiss med öfverlemnande af uppgift å de under år 1880 inträffade förändringar i statsverkets inkomster af för dess räkning utarrenderade kronoegendomar.

§ 13.

Vid föredragning derefter af Stats-Utskottets Utlåtanden:

N:o 44, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående afsöndring af jord från indragna militiebostället Hilleshög N:is 3 och 10 i Malmöhus län för uppförande af en småskola för Hilleshögs by;

N:o 45, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående försäljning af två, Axevalla mötesfält tillhörande skogslotter; samt

N:o 46, i anledning af väckt motion i fråga om sättet för framtida utarrenderandet af statens domäner;

blefvo Utskottets i berörda utlåtanden gjorda hemställanden af Kammarkens bifallna.

§ 14.

Föredrogs Stats-Utskottets Utlåtande N:o 47, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, hamn- och brobyggnader samt vattenkommunikationer äfvensom sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag;

Punkterna 1—5:

Biföllos.

Punkten 6:

Om anslag till smärre båt- hamnar vid fiskelägen.

Till understöd för byggande vid större fiskelägen af smärre båthamnar hade Kongl. Maj:t äskat ett anslag för år 1882 af 30,000 kronor eller samma belopp, som under föregående år varit för enahanda ändamål stäldt till Kongl. Maj:ts förfogande.

I sammanhang med nämnda nådiga framställning hade Utskottet till behandling förehafvt Herr *Chr. Assarssons* inom Andra Kammarkens väckta motion, N:o 79, uti hvilken Herrar *Lasse Jönsson*, *Sven Andersson* och *Petter Persson* instämt, och hvari hemstälts, att ifrågakvarande anslag måtte för år 1882 höjas till 50,000 kronor.

Och hade Utskottet föreslagit,

»att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förslag och afslag å Herr *Chr. Assarssons* berörda motion, måtte till understöd för byggande vid större fiskelägen af smärre båthamnar för år 1882 anvisa ett anslag af 30,000 kronor.»

Efter uppläsning af Utskottets förslag anförde

Herr Christen Assarsson: Det är verkligen ganska betänkligt, att norrländingarne alltid skola hafva favör i fråga om anslags beviljande. Andra delar af landet tillgodoser man icke i samma mån. Här är nu begärd en anslagsförhöjning af allenast 20,000 kronor för att hjälpa några fattiga familjer samt rädda människolif

och egendom. Men detta vill man icke bevilja. I andra fall är det icke så noga med 300,000 kronor, som vi nyss sett, då vi beslutade ett dylikt belopp, hvilket kommer Norrland till godo. Betänk detta, mine Herrar! Jag tror att det är vi, som få betala största delen af de styfrar, som i detta fall åtgå.

Om anslag till smärre båt-hamnar vid fiskelägen.
(Forts.)

För öfrigt kan jag icke förstå, hvarför icke Stats-Utskottet närmare redogjort för min motion. Jag tror, att Utskottet mycket väl kunnat tillstyrka densamma, i synnerhet som de skäl, Utskottet uttalat för afslag å motionen, icke, efter mitt förmenande, äro af någon vikt och betydelse.

Utan att vara viss om någon seger ber jag likväl få yrka afslag å Utskottets hemställan och bifall till min motion.

Vidare yttrades ej. Sedan propositioner gifvits så väl på bifall till Utskottets hemställan som ock på det yrkande, Herr Chr. Assarsson nu framställt, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

Punkten 7:

Kongl. Maj:t hade föreslagit, att till *understödjande medelst anslag utan återbetalningsskyldighet af sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, som företrädesvis afse att minska frostländigheten,* måtte för nästkommande år anvisas samma belopp, som under de senare riksdagarne för enahanda ändamål beviljats, eller 80,000 kronor.

Om anslag till myrutdikningar m. m.

I motion, väckt inom Andra Kammaren (motionen N:o 153) hade Herr *H. A. Widmark*, med hvilken Herrar *N. Boström*, *A. Bäckström*, *Er. Gustaf Burman*, *P. A. Hellgrén*, *J. Mörtzell*, och *Fr. Appelberg* instämt, yrkat, att Riksdagen för ifrågavarande ändamål ville för år 1882 anvisa, i stället för af Kongl. Maj:t äskade 80,000 kronor, 150,000 kronor.

Utskottet hade tillstyrkt,

»att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förslag samt afslag å Herr Widmarks motion, måtte till understödjande af sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, som företrädesvis afse att minska frostländigheten, för år 1882 bevilja ett anslag af 80,000 kronor.»

Efter det föredragning skett af denna hemställan, anförde

Herr Chr. Assarsson: Jag tycker verkligen att det kan vara skäl att begära afslag å Utskottets framställning äfven i denna punkt. För min del anser jag nemligen, att det någon gång bör blifva ett slut på beviljande af anslag åt Norrland, som vi för några dagar sedan hört beskrivas vara så rikt och hafva så rika utsigter. Jag

Om anslag till myrutdikningar m. m. (Forts.) tycker, att Norrland då kan hjälpa sig sjelf och icke på detta sätt begära anslag efter anslag.
Jag yrkar afslag å Utskottets hemställan.

Herr Widmark: Jag skulle icke hafva begärt ordet i denna fråga, om icke den föregående talaren haft ett yttrande, som jag anser mig böra bemöta. Han sade, att det anslag af 300,000 kronor till väganläggningar, som vi vid föredragning af en föregående punkt i detta betänkande beviljat, skulle komma allenast Norrland till godo. Jag tror icke så. Detta anslag afser hela Sverige och icke endast Norrland.

I öfrigt ber jag få säga, att jag hoppas att den tid måtte komma, då statsverkets tillstånd medgifver en förhöjning af nu ifrågavarande anslag till det belopp, som jag i min motion yrkat. För det närvarande vill jag emellertid icke yrka annat än bifall till Utskottets hemställan.

Herr Lyttkens: Med anledning af den siste talarens uttryckta förhoppning, att den tid snart måtte komma, då statsverkets tillstånd medgifver höjandet af det här ifrågavarande anslaget, ber jag åter att få uttala den önskan, att det rika Norrland snart måtte kunna hjälpa sig sjelf. Jag har för öfrigt icke annat yrkande än å bifall till Stats-Utskottets hemställan.

Herr Widmark: Jag upprepar hvad jag nyss sade, emedan det äfven om detta anslag har sin fulla tillämpning, nemligen att det anslag, hvarom här är fråga, icke afser endast Norrland, utan hela det öfriga riket, hvilket väl lika väl som Norrland är i behof af utdikningar.

Herr Jöns Persson instämde med Herr Widmark.

Herr Olof Jonsson: Jag vill endast tacka den ärade representanten från Halland för det han visat sig så välvilligt stämd mot oss norrländingar.

Öfverläggningen förklarades slutad, hvarefter Kammaren biföll Utskottets hemställan.

Punkterna 8—10:

Biföllos.

I *punkten 11* hade Utskottet hemställt, att i afseende å de statsbidrag, som af innevarande Riksdag anvisades för väganläggningar och vägförbättringar, brobyggnader, hamnanläggningar, vattenkommunikationer samt sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag, de allmänna vilkor och föreskrifter måtte blifva gällande,

som Utskottet i sexton särskilda, till förevarande punkt hörande moment föreslagit.

Rörande sättet för föredragningen af denna punkt yttrade

Herr Sjöberg: Jag tillåter mig fråga, om de vid Utskottets hemställan i denna del fogade föreskrifter och vilkor, som tillsammans utgöra sexton punkter, må behöfva uppläsas. De äro, efter hvad jag kan förstå, uppställda med synnerlig noggrannhet och omsorg, och jag föreställer mig därför, att Kammaren icke skall finna skäl att mot dem göra någon anmärkning.

Jag vågar alltså anhålla, det Herr Talmannen behagade inhemta Kammarens mening, huruvida den anser nödigt att alla dessa punkter skola uppläsas, eller, om icke, såsom jag hemställer, endast numren å desamma må angifvas.

Kammaren biföll hvad Herr Sjöberg sålunda hemställt; och blefvo derefter de af Utskottet i föreliggande punkt föreslagna vilkor och föreskrifter, utan föregången uppläsning, af Kammaren godkända.

§ 15.

Skedde föredragning af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 48, i anledning af väckt motion om förhöjning i det till riksdagsbibliotekarien utgående arfvode.

Punkten a):

Bifölls.

I *punkten b)* hade Utskottet gjort följande hemställan:

»att Riksdagens bibliotekarie må, utan afdrag å det i nästföregående moment a) omförmälda arfvode, åtnjuta semester under en månad årligen å tid, som fullmäktige i Riksgäldskontoret bestämma, samt att godtgörelse åt den person, som under bibliotekariens semester bestrider hans befattning, må ur förslagsanslaget till riksdagskostnader af Riksgäldskontoret utbetalas.»

*Om semester
för riksdags-
bibliotekarien.*

Motionären i ämnet, Herr J. Johansson i Bergsäng, hvilken uti sin ifrågavarande motion (N:o 138), bland annat föreslagit, att bibliotekarien måtte beredas tillfälle att under sommaren, på tid som dertill kunde finnas lämplig, erhålla semester under sex veckor, begärde, efter uppläsning af Utskottets berörda hemställan, ordet och anförde: Vid bestämmelsen i nu föredragna punkt om en månads semester för riksdagsbibliotekarien har Stats-Utskottet nedsatt den af mig föreslagna semestertiden med $\frac{1}{2}$ månad. Anledning här-

*Om semester
för riksdags-
bibliotekarien.*
(Forts.)

till kan jag icke fatta, då ju genom 1877 års Riksdags beslut tjänstemännen i riksarkivet och riksbiblioteket, med hvilka tjänstemän riksdagsbibliotekarien kan anses såsom en vederlike, tillerkänts 1½ månads semester. Jag anhåller därför, att Kammaren ville ändra Utskottets hemställan derhän, att den tillstyrkta semestertiden af en månad utsträcker till en och en half månad.

Vidare yttrades ej. Herr Talmannen gaf först proposition på bifall till Utskottets hemställan i oförändradt skick samt derefter på Herr J. Johanssons yrkande; och som den förra propositionen blef med öfvervägande ja besvarad, hade Kammaren alltså bifallit Utskottets hemställan oförändrad.

Punkterna c) och d):

Blefvo jemväl bifallna.

§ 16.

Föredrogs och bifölls Sammansatta Stats- och Lag-Utskottets Utlåtande N:o 1, i anledning af väckt motion om ändring af 4 § 2 mom. i Kongl. kungörelsen den 30 December 1863, angående kostnadsersättning till militäre, civile och ecklesiastike tjänstemän för en del resor inom tjänstgöringsdistrikten.

§ 17.

Vid föredragning dernäst af Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 8, angående vilkoren för tillverkning och försäljning af brännvin, blefvo samtliga de af Utskottet i detta betänkande gjorda hemställandena af Kammaren bifallna.

§ 18.

Föredrogs och bifölls Sammansatta Bevillnings- och Lag-Utskottets Betänkande N:o 1, rörande ändring i Kongl. kungörelsen den 5 December 1873, angående bevillningsafgift för spelkort samt kortstämplingens verkställande.

§ 19.

Till bordläggning anmälde Stats-Utskottets Memorial N:o 49, med förslag till voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i afseende å dels beviljad anslag till fullbordande af Halmstad—Jönköpings jernvägsaktiebolags jernväg mellan Halmstad och Nässjö och dels beloppet af statsbidrag till enskilda jernvägsanläggningar.

Detta ärende skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras framför de ännu oafgjorda ärenden, som redan två gånger blifvit bordlagda.

§ 20.

Föredrogos och godkändes Riksdagens kanslis förslag
dels till delar af Riksdagsbeslutet, nemligen:

N:o 1, ingressen;

N:o 2, slutmeningen;

dels till paragrafer i nämnda beslut, nemligen:

N:o 3, angående verkställt val af Justitieombudsman och hans suppleant;

N:o 4, angående décharge för fullmäktige i Riksbanken;

N:o 5, angående décharge för fullmäktige i Riksgäldskontoret;

N:o 6, angående val af fullmäktige i Riksbanken och Riksgäldskontoret; och

N:o 7, angående kreditivsummorna.

§ 21.

Justerades protokollsutdrag rörande de i detta sammanträde fattade beslut.

§ 22.

Herr *Bälter Sven Ersson* erhöll, på derom anmäld begäran, ledighet från riksdagsgöromålen under 4 dagar från och med den 4 i denna månad.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 12 på natten.

In fidem
H. A. Kolmodin.
